Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 60 | Łódź, Poniedziałek, 11 marca 1935 r. | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, ו׳ אדר ב׳ תרצ״ה | № 60

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224-71 אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל.

אפענסיווע אויף די אויפשטענדיגע

דער בירגער-קריג אין גריכענלאנד פלאקערט

גענ. קאנדיליס פטר׳ט בחנם אמוניציע. — אויפשטענדיגע פערנעהמען וויכטיגע סטראטעגישע פאזיציעס. — פערפיהרט געהיימע אונטערהאנדלונגען צווישען דער רעגירונג און וועניזעלאס׳ן. — מאראטאריום אויף 15 טעג. — צוואנגס-מאביליזאציע אין די פערנומענע ערטער דורך די אויפשטענדיגע. — רעגירונגס-מיליטער האט נישט קיין פיעכאטע און ארטילעריע-קוילען

פ א ר י ז, 10 (ספ. טעל.)

פון אטען איז מען מודיע:

גענעראל קאנדיליס האט בראש פונם רעגירונגס-מיליטער היינט אנגעהויבען די גרעסטע אפענזיווע געגען די אויפשטענדיגע.

טראץ די נישט־גינסטיגע אטמאספערישע בע־דינגונגען, איז דאס רעגירונגס־מיליטער אין עטליכע פרטער אדורך דעם טייך סטרומא און אנגעשפארט צו דער ערשטער ליניע פון די אויפשטענדיגע.

אין אלגעמיין זעהט מען פאר, אז די אפעראציעס וועלען דויערן גאנץ לאנג מחמת דעם זומפיגען בארדען, וואס איז אויפגעאקערט פון ארטילעריע קוילען. טראץ די פערזיכערונגען פון גענ. קאנדיליס אז ער וועט אפהאלטען שנעל א זיג און אהן א גרויסער בלוט־פערגיסונג, איז מען זיך משער, אז די אויפשטענדיגע וועלען קענען שטעלען אנ׳ערנסטען ווי־דערשטאנד אין מאקעדאניען און טראציען, בפרט נאך דערפאר, וואס אין זייערע הענט געפינען זיך גרויסע אמוניציע־סקלאדען, ווי אויך דערפאר, וואס זיי קעמפען מיט א גרויסער טאפפערקייט און פער־ביסענקייט.

אויפ׳ן ים איז די סיטואציע נישט אויפגעקלערט בערט חוץ מזה, אז עס איז דא א סכנה, אז דאס רע־גירונגס־מיליטער זאל ארומגערינגעלט ווערען. דער הויפט־סטראטעגישער פונקט געפינט זיך אויף דעם רעכטען ברעג פונם טייך סטאווראס, פון וואנען א באהן פיהרט קיין סאלאניקי. ס׳איז דעריבער געוועזען נויטיג, אהין צו ווענדען א טייל פונם רעגירונגס־מי־ליטער, בכדי אויסצומיידען די ארומרינגלונג.

אויפ׳ן ים איז די סיטואציע נישט אויסגעקלערט די צובונטעוועטע שיפען סיגנאליזירען אין פערשי־דענע פארטען אין דער גאנצער לענג פון דער האלב־אינזעל. עס ווייזט זיך אבער ארויס אלס זיכער, דאס איינע פון די שיפען האט זיך דערנענטערט צו סטאוו־ראס, די צווייטע צום פארט צאיעסי (50 קילאמע־טער פון סאלאניקי), און די דריטע שיף, זאל האבען געבראכט אמוניציע פאר די אויפשטענדיגע קיין אלעקסאנדראפאלים. עס ווערט נאך גערעדט וועגען דעם, אז אין די אויפשטענדיגע האבען זיך אנגע־שלאסען 7 אונטערוואסער־שיפלעך און 2 קרייצערס.

אויף דער יבשה ווערען די אויפשטענדיגע אלץ שטארקער. אין זיי האט זיך אנגעשלאסען דער אר־טילעריע־פולק פון אריאקא און א פיעכאטע אפטיי־לונג פון קוליא. די בעפעלקערונג אין א סך פונקטען זאל ארויסווייזן אונטערשטיצונג און סימפאטיע פאר די אויפשטענדיגע.

מ י ל א ן, 10 (ספ. טעל.)

דער גענ. פלאסטיראס, וועלכער האט זייט עטלי־כע טעג געוויילט אין מילאן, האט היינט 2 א זייגער בייטאג פערלאזען איטאליען, אוועקפאהרענדיג קיין קאן.

א ט ע ן, 10 (ספ. טעל.)

די אטענער אגענץ איז מודיע, אז די רעגירונגס־אפענסיווע אין מזרח־מאקעדאניען האט אנגעהויבען צו באמבארדירען די אויפשטענדיגע פאזיציעס מיט 30 עראפלאנען. דאס רעגירונגס־מיליטער רוקט זיך שנעל פאראויס. דער טייך סטרומא איז שוין אי־בערגעגאנגען אין 3 ערטער. קאנדיליס האט פערנו־מען דאס דארף פראוואטאס, וואס האט זיך געפונען אין די הענט פון די אויפשטענדיגע. די אויפשטענ־דיגע האבען נאר א קורצע צייט געפרובט שטעלען א ווידערשטאנד. דערנאך האבען זיי אין אונארדנונג אנגעהויבען אפצוטרעטען. דאס רעגירונגס־מיליטער געהט אין דער ריכטונג צו סערעס, וואס מען רע־כענט, אז אין א ליאדע שעה זאל זי פאלען

א ט ע ן, 10 (ספ. טעל.)

לויט ווי עס מעלדעט די אטענער אגענטור, האט דער פרעמיער צאלדאריס ערקלערט: דער טאג האט זיך אנגעהויבען גוט. מיר זענען זכער אין דעם נצחון.

וועניזעלאס האט פערשטאנען, אז ער האט פערשפילט

א ט ע ן, 10 (ספ. טעל.)

די אטענער אגענטור איז מודיע, אז די אויפ־שטענדיגע ציהען זיך צוריק אויף דער גאנצער ליניע. דאס רעגירונגס־מיליטער איז אריבער דעם טייך סטרו מא הינטער קומאריאני.

א ט ע ן, 10 (ספ. טעל.)

אין די אטענער דאקען הערשט א פיבערהאפטע ארבייט. אין א פערשנעלערטען טעמפא איז רעס־טאווריט געווארען דער קרייצער „קילקיס“, די אר־טילעריע פון וועלכען עס איז שטארקער, ווי די אר־טילעריע פון קרייצער „אווערא“. מען האט אויך אויף דער שנעל פעריכט 3 קאנטער־טארפעדא שיפען, וואס זענען צושעדיגט געווארען דורך די אויפשטענ־דיגע.

די פאליציי האט ארעסטירט דעם בעקאנטען אטענער גביר סטעפאנאוו, וועלכען מען איז חושד אין שטיצען די אויפשטענדיגע. מען האט פעסטגע־שטעלט, אז זיין שוואגער פיסטאלאקיס, איז איינער פון די אנפיהרער פון די אויפשטענדיגע.

א ט ע ן, 10 (ספ. טעל.)

די אטענער טעלעגראפען־אגענטור איז מודיע, אז די אפענסיווע אויפ׳ן מאקעדאנישען פראנט האט זיך אנגעהויבען היינט אין דער פריה. דאס רעגירונגס־מיליטער האט, בענוצענדיג זיך מיט א ריזיגען סכום אמוניציע, אריבער איבער׳ן טייך סטרומא. אויף דעם צווייטען ברעג פון דעם טייך האט מען אבער אויפ׳ן שונא נישט אנגעטראפען. די אמוניציע איז אלזא בחנם אויסגענוצט געווארען. די אויפשטענדי־גע מיידען דרויף אוים אנ׳אפענעם קאמף מיט דעם רעגירונגס־מיליטער, וואס ריכטען זיך צו דער שטאט סערעס, און פיהרען א טיראליערער־קאמף אין די בערג.

ל א נ ד א ן, 10 (ספ. טעל.)

פון אטען קומען אן ידיעות וועגען בלומרשטע זי־גען פון רעגירונגס־מיליטער איבער די אויפשטענדי־גע, אבער די דאזיגע ידיעות ווערען אין לאנדאן אויפגענומען סקעפטיש, „סאנדא עקספרעס“ גיט איבער א סענסאציאנעלע ידיעה, אז די אויפשטענ־דיגע האבען אין קרעטא פראקלאמירט אנ׳אונאפ־העניגע רעפובליק אונטער דער אנפיהרונג פון ווע־ניזעלאס׳ן, די צייטונג גיט צו אז די דאזיגע ידיעה איז אנגעגעבען געווארען דורך די ראדיא־סטאציע אין קאנדיא אויף קרעטא.

א ט ע ן, 10 (ספ. טעל.)

די אטענער אגענטור האט פערעפנטליכט א קא־מוניקאט פון דער הויפט־קווארטיר, אין וועלכען עס ווערט פעסטגעשטעלט, אז די אויפשטענדיגע טרעטען אפ אין דער ריכטונג אויף צפון פון צו סערעס. די מיליטער אטאשעס פון ענגלאנד און פראנקרייך האבען בעקומען די ערלויבניש ארויסצופאהרען אויפ׳ן פראנט.

פ א ר י ז, 10 (ספ. טעל.)

די ידיעות, וואס זענען אנגעקומען פון גריכענ־לאנד אין דער נאכט פון שבת אויף זונטאג און פון זונטאג גופא, שטעלען פעסט, אז דער זיג איז נאך נישט דעצידירענד פאר ביידע צדדים.

עס איז פערנאטירט געווארען א רייה פאלען פונם אריבערגעהן פון רעגירונגס־מיליטער צו די אויפ־שטענדיגע.

וועניזעלאס האט פערעפענטליכט דורך דעם רא־דיא אנ׳אויפרוף צו דער בעפעלקערונג פון מאקע־דאניע און טראציען אויפפארערנדיג, אז דאס פאלק זאל שטעלען א ווידערשטאנד דעם רעגירונגס־מילי־טער. וועניזעלאס האט בעשטימט 50 דראכמעס טעג־ליך, אלס שכירות פאר די פרייוויליגע אין דער אר־מעע פאר די אויפשטענדיגע.

די אויפשטענדיגע אין די אקופירטע געגענדען מאביליזירען די בעפעלקערונג.

דעם גענ. קאנדיליס׳עס אפענסיווע האט זיך אנ־געהויבען מיט א באמבארדירונג פון דער יבשה און אין דער לופטען. צווישען אנדערן איז די קרייצער־שיף אווערא און איינע פון די רעוואלוציאנערע קאנטער־טארפעדא־שיפען באמבארדירט געווארען פון דער לופט, און לויט אפיציעלע מעלדונגען ערנסט בעשעדיגט געווארען.

דער גענ. קאנדיליס האט פערעפענטליכט אנ׳אפיציעלע דעקלאראציע, אין וועלכער ער שטעלט פעסט, אז די בעוועגונג פון די אויפשטענדיגע איז נישט קיין רעזולטאט פון דער אויסערן־פאליטיק, ווייל וועניזעלאס איז נישט קיין געגנער פון באל־קאנישען פאקט. דער גענ. קאנדיליס לייקענט קא־טעגאריש אפ די קלאגען, דאס נאכ׳ן דערשטיקען דעם אויפשטאנד, זאל אין גריכענלאנד פראקלא־מירט ווערען א מאנארכיע.

כל זמן איך וועל לעבען — פערזיכערט קאנדי־ליס — וועט די מאכט אין גריכענלאנד פערבלייבען אין די הענט פון פאלק און איך וועל קיינמאל נישט דערלויבען, אז דאס גריכישע פאלק זאל ווערען א קנעכט פון א קעניג.

לויט אינפארמאציעס פון יוגאסלאווישע צייטונ־גען, פעהלט אוים דעם גריכישען רעגירונגס־מיליטער פיעכאטע און די ארטילעריע האט נישט קיין גענו־גענדע צאהל קוילען. די עיקר־האפנונג ווערט געלעגט אויף דער לופט־פליה־ארמעע. די גריכישע רעגירונג מאביליזירט די רעזערוויסטען פון דער לופט־פליה־ארמעע. די אויפשטענדיגע, וועלכע בעזיצען דעם רוב פון דעם קריגס־פלאט, זענען די הערשער אויפ׳ן עגעי־שען ים.

ב ע ל ג ר א ד, 10 (ספ. טעל.)

דאס אויפשטענדיגע מיליטער, וואס האט זיך צו־ריקגעצויגען בעת׳ן אנהויב פון דער אפענסיווע, פערנעמט איצט זעהר שטארקע פאזיציעס גינסטיג אין דער סטראטעגישער הינזיכט. קאנדיליס האט אפ־געהאלטען א געוויסען נצחון אהן בלוט־פערגיסונג, אבער פאר׳ן פרייז פון אויסנוצען זעהר א סך אמו־ניציע.

לויט רעגירונגס־קאמוניקאטען זענען בעת די לופט־אטאקען פערניכטעט געווארען די קאשארען אין פעראקליא און אין רעטימנא אויף קרעטא די היזקות פון די אויפשטענדיגע זאלען זיין זעהר בע־דייטענדע.

פ א ר י ז, 10 (ספ. טעל.)

לויט ידיעות, וואס זענען דערהאלטען געווארען פון די געפאנגענע אויפשטענדיגע, זענען די כחות פון די אויפשטענדיגע בעדייטענד געוואקסען, א דאנק דעם מאביליזירען כמעט די גאנצע בעפעל־קערונג פון מזרח־מאקעדאניען.

מען איז מודיע, אז צווישען צאלדאריסעס רעגי־רונג און וועניזעלאס׳ן זענען פערפיהרט געווארען אונטערהאנדלונגען, מ׳רעדט וועגען דער מעגליכקייט צו דערפיהרען צו א קאמפראמים. די פרטים פון די אונטערהאנדלונגען זענען אונבעקאנט, ווייל זיי ווע־רען געפיהרט אין שטרענגער געהיימניש.

ר ו י ם, 10 (ספ. טעל.)

די פרעסע איז מודיע פון אטען, אז די רעגירונג האט ערקלערט א מאראטאריום אויף 15 טעג.

ד ו י י ם, 10 (ספ. טעל.)

„סטאמפא“ איז מודיע פון אטען, אז לאריסא, וואס געפינט זיך 150 קילאמעטער פון אטען, איז פערנומען געווארען דורך די אויפשטענדיגע.

ר ו י ם, 10 (ספ. טעל.)

דער ספעציעלער קארעספאנדענט פון „סטאמ־פא“ איז מודיע פון סאלאניקי, אז אין דער שטאט הערשט א גרויסע אומרוהיגקייט צוליב דער בפירוש ע־איבערמאכט פון די אויפשטענדיגע אויפ׳ן ים.

דאס אויפשטענדיגע מיליטער האט פערזיכערט די צושטעלונגען, בעת דאס אפ־אוועזירען פינ׳ם רעגירונגס־מיליטער טרעפט אן אויף ערנסטע מניעות.

די בעפעלקערונג פון סאלאניקי לעבט אין גרויס שרעק, אז א ליאדע טאג קאן אנקומען דער פלאט פון די אויפשטענדיגע און די לאגע פון גענעראל קאנדילעסעס מיליטער וועט ווערען גאר ביטער. עס איז גאר קיין ספק נישט — שרייבט די צייטונג — אז דער פלאן פון אויפשטאנד איז פון לאנג צוגעגרייט געווארען פון וועניזעלאס׳ען. דער דאזיגער פלאן איז אויסגעארבייט געווארען דורך די גענעראלען פאזולאס, גאנאטאס און קאר מענאס, און ער איז פינאנסירט געווארען דורך וועניזעלאס׳ס ווייב, וועלכע איז זעהר רייך. לויט קלאגען וואס קורסירען אין סאלאניקי, איז דער סכום געווען אין זאפאסען מיט וועלכע עס דיס־פאנירען די אויפשטענדיגע, גענוג אויף אויסצו־האלטען א 100 טויזענט קעמפער ארמעע.

א ט ע ן, 10 (ספ. טעל.)

די אטענער אגענטור פערעפענטליכט א קא־מוניקאט פון גענעראל־שטאב פון פלאט, אין וועל־כען עס ווערט געמעלדען, אז דער רעגירונגס־פלאט האט היינט אנגעפאלען, אומגעזינגעלט און אטאקירט אין פארט קאוואליא די קרייצער־שיף „העללי“.

די באמבארדירונג האט געדויערט איבער א שעה צייט, די היזקות ביי די אויפשטענדיגע זענען זעהר גרויס, די שיף איז ערנסט בעשעדיגט, דער רעגירונגס פלאט האט אפגעשטעלט דאס פייער. וועלענדיג אויסמיידען די פערניכטונג פון דער שטאט;

ק א נ צ א, 10 (ספ. טעל.)

די רעגירונגס עראפלאנען האבען באמבאר־דירט עטליכע סטראטעגישע פונקטען אויף קרעטא. די אויפשטענדיגע האבען געענטפערט מיט א שיסעריי.

1 עראפלאן איז געצוואונגען געווארען צו לאנדען געבען קאנעא. 3 לופט פליהער זענען גע פאנגען געווארען דורך די אויפשטענדיגע.

א ט ע ן, 10 (ספ. טעל.)

אין די קרייזען, וואס שטעהען נאהענט צו דער רעגירונג הערשט די איבערצייגונג, אז די אטאקע פון דעם רעגירונגס מיליטער, אונטערשטיצט דורך דער לופטאטאקע, וועט ווירקן דעמאראליזירענד אויף די אויפשטענדיגע, דער ווידערשטאנד פון וועלכע עס וועט נישט קענען לאנג אנהאלטען.

4 „אונלעגאלע“ עולים בעפרייט

נאך 50 ווארטען אויף דער בעפרייאונג

י ר ו ש ל י ם, 10 (יט״א טעלעגראפיש)

4 „אונלעגאלע“ עולים זענען בעפרייט געווארען פון דער תפיסה אין עכו. נאך 50 ווארטען אויף דער בעפרייאונג.

צום געוויסען פון רומענישען פאלק

אויפרוף פון אלע יודישע פארטייען אין רומעניען

ב ו ק א ר ע ש ט, 10 (יט״א טעלעגראפיש)

אלע יודישע פארטייען האבען אונטערגעשריבען אנ׳אויפרוף צום געוויסען פון רומענישען פאלק וועגען די יודישע רעכט.

קיין שום מאכט אין דער וועלט

וועט נישט צווינגען די יודען שלום צו מאכען מיט די רדיפות אויף זייערע ברידער

געעפענט דער אלפוילישער צוזאמענפאהר

פון די אנטי־היטלער־קאמיטעטען

וואַרשא, 10 (יט"א טעלעגראפיש)

אין גרויסען זאַל פון דער קהלה איז פאַרגעקומען דער אַלפוילישער צוזאַמענפאָהר פון די אַנטי היטלער קאָמיטעטען: אַנוועזענד זענען געווען אַלע מיטגלידער פון דער קהלה פערוואלטונג, ראַט, ראַבינאַט, פאָרשטעהער פון ווירטשאַפטליכע פאַרטייען און פאָליטישע אָרגאַניזאַציעס. פון דער פראָווינץ זענען געקומען 45 דעלעגאַטן. די פרעסע לאָזשע איז געווען פול בעזעצט מיט אינלענדישע און אויסלענדישע צייטונגען.

דער צוזאַמענפאָהר איז געעפענט געוואָרען פון רפאל שערעשעווסקי. אלס פאָרזיצער איז געוועהלט געוואָרען ד"ר רפאל לאנדוי פון קראקא. פון לאָדז איז פאָרטרעטען ה' אנאטאל פרומקין.

בעגריסט דעם צוזאמענפאָהר האָבען פרעזעס מאזור אין נאָמען פון דער וואַרשאָווער קהלה, דעפ. ראָזמארין — אין נאָמען פון יודישען סיים קאָלאָ, דעפ. ווישליצקי — אין נאָמען פון צענטר. סוחרים פעראיין, הרב פאזנער — אין נאָמען פון וואַרשאָווער ראַבינאַט. טעלעגראַפישע בעגריסונגען זענען אָנגעקומען פון בערנארד קאהן, נחום גאָלדבערג, פון דער לאָנדאָנער פעדעראציע פון די יודישע הילף אָרגאניזאציעס אין ענגלאנד, הרב רובינשטיין פון ווילנע א. אנד.

אַ גרויסען רעפעראַט פון דער טעטיגקייט פון אַנטי־היטלער־קאָמיטעט האָט געהאַלטען רעד.

טורקאָוו, אין וועלכען ער שטרייכט אונטער, אַז דער קאָמיטעט האָט געאַרבייט ביי זעהר שווערע בעדינגונגען. דער קאָמיטעט האָט געגעבען שפּיצע 2389 פליטים משפחות, דערונטער עטליכע צענדליג קריסטליכע פליטים. דער רוב פון די פליטים זענען אַרויסגעפאָהרען קיין אויסלאַנד, פיל זענען געפאָהרען קיין ארץ ישראל. 33 יודישע פליטים, וואָס זענען צוריקגעפאָהרען קיין דייטשלאנד, האָבען געמוזט צוריק פערלאָזען דאָס היטלער לאַנד און צוריקקומען קיין פוילען.

אַ רעפעראַט וועגען דער פּאָליטישער לאַגע אין דייטשלאַנד האָט געהאַלטען ד"ר גאָטליב. אין וועלכער ער האָט געזאָגט, אַז קיין שום מאכט אין דער וועלט וועט נישט זיין אימשטאַנד, און האָט אויך נישט קיין מאָראַלישע רעכט צו צווינגען די יודען, זיי זאָלען שלום מאַכען מיט די רדיפות אויף זייערע ברידער.

רעפעראטען וועגען דעם עקאָנאָמישען אָפּוועהר־קאמף האָבען געהאַלטען אינזשיניער אייגער און רעד. וואָלקאָוויטש.

נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע איז געוועהלט געוואָרען אַ רעזאָלוציע־קאָמיסיע און ס'איז געמאכט געוואָרען אַנ'איבעררייס.

• • •

נאָך דער הפסקה האָט ד"ר גאָטליב געהאַלטען אַ גרויסען רעפעראט, אין וועלכען ער האָט אָנגעוויזען, אַז דאָס יודישע פאָלק האָט איבערגעלעבט אַזוי פיעל צרות און פורעניות'ן און וועט זיכער אויך איבערלעבען די נאַציסטישע פּלאָג.

לאָמיר האָפען — האָט ער געזאָגט — אַז די איצטיגע צרות וועלען נאָך מעהר פערשטאַרקען דאָס יודישע אַחדות און צוגעבען כּוח דעם יודענטום.

טיטולעסקו פאהרט נישט דערווייל קיין מאסקווע

פּאַריז, 10 (ספּ. טעל.)

פון בוקאַרעשט איז מען מודיע: ס'ווערט אָפיציעל אָפּגעלייקענט די ידיעה, דאָס טיטולעסקו זאָל האָבען בדעה איננּיכען צו פאָהרען קיין מאָסקווע

קינא־טעאַטער
„MIRAŻ"
11 ליסטאָפּאַד (קאָנסטאַנט.) 16

היינט און פאלג. טעג!
די הערליכע ווינער שאמפאנער קאָמעדיע
אין די הויפּט־ראָלען:
Feliks Bressart, Charlotta Suza
די דאמע און דער שאפער
דער פרעהליכסטער פילם פון סעזאָן
פון דער געז. „Sact" אין וויען.
אויסער'ן פראָגראַם:
פּאַראַמאַונט־צוגאַבע.

פרייזען פון די פלעצער: III פל. 54 גר.
II פל. 85 גר., I פל. 1.09 זל.
באַלקאָן 75 גר.
דער זאַל איז גוט בעהייצט.

גרויסער שטורם אויפן שווארצען ים

מאָסקווע, 10 (ספּ. טעל.)

זייט 2 טעג בושעוועט אויפ'ן שווארצען ים אַן'אויסערגעוועהנליכער שטורעם. אין'ם באַוואָראָסיסקער פּאָרט האָט מען אויפגעהערט צו לאָדען די שיפען.

אויפ'ן גאַנצען קרימער ברעג האָט דער הוראַגאַן אַנגעמאַכט זעהר גרויסע חורבות. די שיפען אין פּאָרט־ווערט געוואָרען צו פערלאָזען די פּאָרטען.

די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האט זיך אונטערגעווארפען דער „הסתדרות"

אויפרוף פון אלג. ציוניסטען אין ניו־יארק

ניו־יאָרק, 10 (יט"א טעלעגראַפיש)

די גרופּע אַלגעמיינע ציוניסטען האָט פערעפענטליכט אַן'אויפרוף אין וועלכען זיי וואַרפען פאָר דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, אַז זי האָט פערציכטעט אויף די פּרינציפּען פון אַלגעמיינעם ציוניזם און זיך אונטערגעוואָרפען דער „הסתדרות". צום סוף לעגט די אַלגעמיינע ציוניסטען פאָר, צו שאַפען אַ וועלט־בלאָק פון אַלע אַזאַציאַלע פּאַרטייען, כדי צוריקצושטעלען דאָס גלייכגעוויכט פון ציוניזם.

DR. MED. H. LUBICZ
פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס־קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפּפאַנגס־שעה'ן 8—10, 12—2 און 5—8 אָוועגד.
זונטאַג און יום־טוב פון 9—11 בייטאָג
און יו"ט 9—1. פאַר דאַמען בעזונדער וואַרטע־זאַל.

די 1־טע און בילינגסטע קוועלע פון
רעשטען
אויף פאַלטענס און אנציגער
פון די בעסטע ביליגער און טאַמאַשאָווער סחורות, די מאָדערנסטע מוסטערן, אין אַ גרויסען אויסוואַהל. בעקומט מען נאָר ביי
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 באַוואַמיעסקא 5
טעל. 156-09
גערענקט. פראָנט 2 שטאָק.

עס ווערט אָנגענומען דער אַבאָנאַמענט אויפ'ן פינפטען יאָהרגאַנג
ייווא־בלעטער
(1935) פון די
חודש־שריפט פון יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט
מיט שטענדיגע אָפּטיילונגען פאַר געשיכטע, עקאָנאָמיק און סטאַטיסטיק, שפּראַך־ און ליטעראַטור־פאָרשונג, פאָלקלאָר, פּסיכאָלאָגיע און פּעדאַגאָגיק.
צו יעדען נומער ווערען בייגעלייגט די ידיעות פון יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט מיט אינפאָרם. וועגען דער אַרבייט פון ייוואָ און וועגן אויפטוען פון דער וויסענשאַפט אין אַלגעמיין
דער אַבאָנאַמענט־פּרייז בעטרעפט:
אין פוילען — 18 גילדן אַ יאָהר. אין אויסלאַנד — 70 פראַנצ. פראַנק
פאַר מיטגלידער פון געז. „פריינד פון ייוואָ", פאַר ביבליאָטעקן, געזעלש.א"א:
אין פוילען — 12 גילדן אַ יאָהר. אין אויסלאַנד — 50 פראַנצ. פראַנק.
דאָס געלד קען אויך אַנגעצאָהלט ווערען אין 4 ראַטעס.
אין ענצעל־פערקויף ווערט דער זשורנאַל נישט אַרויסגעלאָזט
JIWO - BLETER, Żydowski Instytut Naukowy, ul. Wiwulskiego 18, Wilno P. K. O. 81.396 פּק"אָ־קאָנטאָ
אין צפון־אַמעריקאַ אַבאָנירט מען די ייוואָ־בלעטער נאָר אין דעם אַמעריקאַנער אָפּט. פון ייוואָ אין ניו־יאָרק:
Society Friends of the Yidisch Scientific Institute, 1133 Brodway, Room 432, New York C.

POWSZECHNE BIURO OGŁOSZEŃ
WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 132
TEL.: 673-55 i 267-39
OGŁOSZENIA DO WSZYSTKICH PISM.
KAMPANJE REKLAMOWE.
PROJEKTY, RYSUNKI, KOSZTORYSY.

ערשטע יודישע שלייפעריי
„ZGODA" א. פּ.
לאָדז, ציגעל־גאַס 2, טעל. 134-51
(רוג פּיעטריקאָווער)
מאַכט בעקאַנט, אַז זי נעמט אָן צו שלייפען און שאַרפען אַלערליי מכשירים פאַר פליישערס, שניידער, איינבינדער, פריזיערס זאָווי גליטשערס אז"וו
ערשטקלאַסיגע אויספיהרונג! סאָלידע בעהאַנדלונג!
ביליגע פּרייזען!

שנעל־דרוקעריי
בראַמבערג
צעגעלניאַנאַ 8. טעל. 255-09
פיהרט אויס:
בריף־בויגען, קאָנווערטען, רעכנונגען, קוויטאַנציעס, פערלאָבונגס־ און חתונה־קאַרטען, וויזיט־קאַרטען, פּריקאַ־ און קאָנפעקציע־עטיקעטען, שטעמפּעל־באַנדראָלען
רעעל !!! מאָדערן
און שעהן און ביליג

אין גרויס צער זענען מיר מודיע, אַז דעם 29. יאַנואַר ה. י. איז אין לאָשטשוב געשטאָרבען אין בליהענדען עלטער פון 26 יאָהר אונזער ליבע טאָכטער און שוועסטער
נ"ע סאַלאַ פערצער
די אין טיפען טרויער פערבליבענע
עלטערן און געשוויסטער

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און געשלעכטס קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
נעמט אָן פון 8—11 פריה און פון 1³⁰—2³⁰ מיטאָג
און פון 5—9 אָוו. זונטאָג פון 10—1 בײטאָג
אַלע אַרט אַנאַליזען.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פּרייזן
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע־זאַל

אויערען, נאָז און האַלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוווי־אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9—2 און פון 4—8 אָוונט.

Dr
Wajnberg
ספעצ. פון לונגען־ און האַרץ־קראַנקה
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אָוו.

פאַר גאָלד, ביזשוטעריע
און לאָמבאַרד־קוויטעס
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
איזידאָר פּיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7.

אַנאָנסען אין נ. פאָלקסבלאַט
האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג

וועה-געשריי פון יודישע בעקערס

אויף דעם אלפוילישען צוזאמענפאהר פון יודישע בעקערס אין ווארשא

וואַרשאַ, 10 (טעלעפאָניש)

היינט 12 אינדערפריה האָט זיך אָנגעהויבען אין לאָקאַל פון יודישען בעקער־צעך דער 2־טער אַלפוילישער צוזאַמענפאָהר פון אַלע יודישע בעקער־צעכען.

עס זענען געקומען עטליכע הונדערט דעלעגאַטען און אויך, אַלס געסט, פאַרשטעהער פון דער מאַכט, פון דער וואַרשאַווער קהלה, פון צענטראַלען האַנדווערקער־פאַרבאַנד און פון אַ גאַנצער רייהע געזעלשאַפטען און ווירטשאַפטליכע אינסטיטוציעס.

דעם צוזאַמענפאָהר האָט געעפענט דער סטאַרשי פון יודישען בעקער־צעך אין וואַרשאַ, דניאל בליימאַן.

אינ'ם פרעזידיום זענען אריין פון לאָדז: די בעקער־מייסטער מאיר גאָלדבערג און משה פאָנאַנסקי.

אין דער פערמאַנענט־קאָמיסיע איז אַריין פון לאָדז ה' רעמבעליצקי.

עס האָט געהאַלטען אַ בעגריסונגס־רעדע מצד די לאָדזער בעקער, דער לאָדזער סטאַרשי ה' מאיר גאָלדבערג.

פון די געהאַלטענע רעפעראַטען האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז צוליב אַ גאַנצער רייהע געזעצען, וואָס דאַרפען ערשט, און וואָס זענען שוין איינגעפיהרט געוואָרען געפינען זיך כמעט אַלע יודישע בעקעריען ביים ראַנד פון אונטערגאַנג.

דאָס געזעץ וועגען מעכאַניזאַציע איז געווענדעט — האָבען די רעדנער דערקלעהרט — געגען די יודישע בעקעריען און צו פאַוואָריזירען בלויז די שטאָטישע בעקעריען.

פון די בעריכטען וואָס האָבען אָפגעגעבען די פראָווינצער דעלעגאַטען האָט זיך געהערט איין גרויסער וויי־געשריי.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו ווענדען זיך מיט אויספיהרליכע מעמאָריאַלען צו די מיניסטעריומס פאַר אינערן, האַנדעל - אינדוסטריע און אַרבייט.

דער צוזאַמענפאָהר וועט מאָרגען געשלאָסען ווערען.

ספּעציעלע פּעסער פאַר די פּליטים

וואס האבען פערלוירען די בירגער רעכט אין דייטשלאנד — איינגעפיהרט אין האלאנד און אין בעלגיען

אמסטערדאם, 10 (יט'אא טעלעגראפיש)

די האָלענדישע און בעלגישע רעגירונגען האָבען איינגעפיהרט ספעציעלע פעסער פאַר די פליטים פון דייטשלאַנד, וואָס האָבען פערלוירען די בירגערליכע רעכט אין דייטשלאַנד.

איטאליען שיקט נאך אלץ מיליטער קיין מזרח-אפריקא

נעאַפּאָל, 10 (ספ. טעל.)

די קאָנצענטראַציע אין נעאַפּאָל פון דער דיוויזיע פון פלאָרענץ דויערט. עס זענען אָנגעקומען עטליכע עשאַלאָנען מיליטער, וואָס וועלען פון דאַנען אָפּשווימען קיין מזרח אפריקא.

די לעצטע קאָנטינגענטען פון דער פלאָרענטינער דיוויזיע זאָלען אָנקומען מאָנטאָג.

עסטלאנד, לעטלאנד און ליטע

אין דער פראגע זיכערהייטס-סיסטעם אין מזרח-אייראפא

פאַריז, 10 (ספ. טעל.)

די בעפולמעכטיגטע מיניסטאָרען פון עסטלאַנד, לעטלאַנד און ליטע האָבען — איטליכער בעזונדער — בעזוכט דאָס פראַנצויזישע אויסערן מיניסטעריום, וואו זיי האָבען, פערוּפענדיג זיך אויפן פראַנצויזיש ענגלישען קאָמוניקאַט פון 3 פעברואַר, וואָס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען נאָך די לאָנדאָנער געשפרעכען, דערקלעהרט, אז זייערע רעגירונגען זענען פעראינטערעסירט אין דער פראַגע פונם זיכערהייטס סיסטעם אין מזרח אייראָפּאַ, און אז זיי רעזערווירען זיך אין דער דאָזיגער פראַגע די מעגליכקייט פון אַרויסזאָגען זיך.

„יאנג איזראעל" פערלאזען דעם אמעריקאנער יודישען קאמיטעט

ניו-יאָרק, (יט"א) דער הויפּטראַט פון דער רעליגיעזער יוגענד-אָרגאַניזאַציע „יאָנג איזראעל" האָט פּערעפענטליכט אַנ'ערקלערונג אין וועלכער עס ווערט מיטגעטיילט, דאָס די אָרגאַניזאַציע רייסט איבער יעדע פערבינדונג מיט דעם אמעריקאַנער יודישען קאָמיטעט.

די ערקלערונג בעטאָנט, אז „יאָנג איזראעל" איז נישט איינשטימיג מיט דער שטעלונג פון אמעריקאַנער יודישען קאָמיטעט אין א רייהע פּרינציפיעלע פראַגען.

אמעריקאנער ראביים פאר א געבורטן-קאנטראל

ניו-יאָרק. (יט"א) די עקזעקוטיווע פון אמעריקאַנער ראַבינער־פערבאַנד האָט אויף איהר לעצטער סעסיע אין ניו־יאָרק זיך אַרויסגעזאָגט פאַר דעם געבורטען־קאָנטראָל בעטאָנענדיג, אַז דער געבורטען־קאָנטראָל שטעהט נישט אין געגענזאַץ צו די יודישע טראַדיציעס. אין דער רעוואָלוציע ווערט אָנגעוויזען, אַז לויט דער יודישער טראַדיציע איז געוואונשען אַנצוווענדען שוץ־מיטלען געגען געבורט. ווען דאָס פערלאַנגט די געזונדהייט פון דער מוטער אָדער פון די קינדער. זאָרגפעלטיגע פאַרשונגען און בעאָבאַכטונגען האָבען איבערצייגט די ראַביים, אַז דער געבורטען־קאָנטראָל איז ווערט־פול, ביים גובר זיין די שווערינקייטען פון פאַמיליען לעבען און די איצטיגע בעדינגונגען.

דער קאָנגרעס פון די פעראייניגטע שטאַטען און די לעגיסלאַטורען פון די בעזונדערע שטאַטען דאַרפען דערעבער געזעצליך ערלויבען די פערשפרייטונג פון געבורטען־קאָנטראָל דורך פעראַנטוואָרטליכע מעדיצינישע קערפערשאַפטען.

17 יודישע דאקטוירים געקינדיגט אין דער ווינער קראנקען-קאסע

וויען, 10 (יט"א טעלעגראפיש). אין דער קראַנקען־קאַסע זענען ווידער געקינדיגט געוואָרען 17 יודישע דאָקטוירים.

פראנצויזישער ענטפער אויף א דייטשער נאטע

פאַריז, 10 (ספ. טעל.)

דאָס אויסערן מיניסטעריום האָט איבערגעגעבען דעם דייטשען אמבאסאדאָר דעם פראַנצויזישען ענטפער אויף דער דייטשער נאָטע, אין וועלכער עס ווערט געבעטען וועגען אויפקלעהרונגען בנוגע דעם פראַנצויזיש איטאַליענישען פראָטאָקאָל פון 7 יאַנואַר.

לאדזער דאקטוירים

וואס מעגען ארויסגעבען צייגנישען פאר חלוצים

וואַרשאַ, 10 (טעלעפאָניש)

דער פּאַלעסטינע אמט איז מודיע, אז אלס דאָקטוירים, וואָס מעגען אַרויסגעבען צייגנישען פאַר חלוצים, זענען בעשטימט געוואָרען א גאַנצע רייה דאָקטוירים, און פאַר לאָדז — ד"ר פּראַשקער און ד"ר ראַוויטש.

בעלגישער פרעמיער און אויסערן-מיניסטער פאהרען קיין פאריז

פאַריז, 10 (ספ. טעל.)

אויף דער איינלאַדונג פון דער פראַנצויזישער רעגירונג וועלען דעם 18 ד.ח. קומען קיין פאַריז דער בעלגישער פרעמיער טהעוניס און דער אויסערן מיניסטער היימאַנס.

שטרענגע קאנטראלע

איבער די שיפען אויפ'ן באספאר

סטאַמבול, 10 (ספ. טעל.)

איבער די שיפען, וואָס שווימען אדורך דעם באָספאָר ווערט אדורכגעפיהרט א שטרענגע קאָנטראָלע.

Dr. Artur Banasz

כירורג-אוראלאג

וואָלטשאַנסקאַ 23

טעלעפאָן 139-88.

נעהמט אָן פון 4—6 נאָכמיטאָג.

דייטשלאנד פאדערט צוריק איהרע אמאליגע קאלאניעס

- דער אַפּעטיט קומט מיטן עסען. דאָס דאָזיגע שפּריכוואָרט קען אָנגעווענדעט ווערען ביי דייטשלאַנד. שטענדיג נאָכדעם ווי עס ווערט נאָכגעגעבען עפּעס דייטשע פאָדערונגען, ווערען מצד די מושלים פון דייטען דייך אַרויסגערוקט צוויי נייע. דער בעגריף „גלייכבערעכטיגונג" מיט וועלכען די היטלער רעגירונג אָפּערירט איז געשיקט צוזאַקסט וואָס אַמאָל אַלץ מעהר. אַמבולטסטען זעהט זיך דאָס אַרויס אין דער לעצטער רעדע פון דייטשען מיניסטער פאַר פאָלקס־ווירטשאַפט און פּרעזידענט פון דער רייכסבאַנק ד"ר שאַכט.

דער ווירטשאַפטס־מיניסטער האָט אין זיין רעדע געשטעלט אויף דער טאָג־אָרדנונג די פראַגע וועגען די אַמאָליגע דייטשע קאָלאָניעס. שאַכט האָט אָנגעוויזען, אַז נאָך נאָכדעם, ווי דייטשלאַנד וועט צוריק ווערען אַ קאָלאָניאַל־מאַכט, וועט זי קענען אויף אַ גוטען אופן לעזען די פראַגע פון די דייטשע אויסלענדישע חובות.

די דאָזיגע רעדע בעווייזט יעדענפאַלס, אַז דייטשלאַנד וועט זיך נישט בעגניגען בלויז מיט דער הויפט פאָדערונג איינצושטעלען גלייכבערעכטיגונג פון די בעוואָפנונגען, נאָר זי וועט איצט אַרויסרוקען די פאָדערונג, אַז מען זאָל איהר צוריקגעבען די קאָלאָניעס.

די דאָזיגע פאָדערונג וועט בעדייטענד קאָמפּליצירען די געגענזייטיגע בעציהונגען צווישען דייטשלאַנד און די אַנדערע אייראָפּעאישע מלוכות, נאָך מעהר צוליב דעם, וואָס דייטשלאַנד האָט כמעט קיין שום שאַנסען צוריקצובעקומען די קאָלאָניעס. די געוועזענע דייטשע קאָלאָניעס זענען איצט צוטיילט צווישען די בעוואונערע מיטגלידער פון דער פעלקער־ליגע און זיי געפינען זיך אונטער מאַנדאַט־פערוואַלטונגען.

די דייטשען פיהרען אין זייערע אַמאָליגע קאָלאָניעס אַ פּלאַנמעסיגע פּראָפּאַגאַנדע, און ווען אפילו די פּראָפּאַגאַנדע וואָלט געהאַט ערפאָלג צווישען די איינגעבוירענע אַז זיי וואָלטען געפינען אַנ'אויסדרוק אין גינסטיגע, פאַרמען פאַר דייטשלאַנד, איז אויך נישט פאַראַן קיין שום יסוד אַנצונעהמען, אַז דייטשלאַנד זאָל אַמאָל צוריקבעקומען די קאָלאָניעס. די זאַך איז די, אַז די מלוכות, וואָס פיהרען אָן מיט די אַמאָליגע דייטשע קאָלאָניעס אַלס מאַנדאַטאַרען מצד דער פעלקער־ליגע, האָבען, אין די לעצטע יאָהרען, אַריינגעלעגט אין די קאָלאָניעס ריזיגע מאַטעריעלע מיטלען און אַ סך מיה ביים ענטוויקלען די קאָלאָניעס און זיי וועלען, פערשטעהט זיך, איצט נישט מסכים זיין איבערצוגעבען די קאָלאָניעס צו דייטשלאַנד, הויפּטזעכליך האַנדעלט עס זיך וועגען די אַפריקאַנישע קאָלאָניעס און דאַ טרעפט אָן דער געדאַנק וועגען צוריקגעבען די קאָלאָניעס צו דייטשלאַנד אויף זעהר אַ ווילכטיגע מניעה: לויט דער מיינונג פון די ענגלישע און פראַנצויזישע קענער פון אַפריקאַ, וואָלט יעדע ענדערונג פון דער סוּבערעניטעט אויף דעם אַפריקאַנישען טעריטאָריום, זיך געמוזט זעהר נישט גינסטיג אָפּרופען אויף דעם אויטאָריטעט פון די אייראָפּעער, און די איינגעבוירענע בעפעלקערונג וואָלט פערלוירען יעדען רעספּעקט, צו די פאַרשטעהער פון די ווייסע, וואָס פיהרען מיט זיי אָן.

ווייטער מוז לויט די בעדינגונגען פון דער פעלקער־ליגע יעדע מאַנדאַטאַר־מאַכט, יעדעס יאָהר צושטעלען דער ליגע אַ בעריכט וועגען איהר טעטיגקייט אין דער קאָלאָניע. די מאַנדאַטאַר־מאַכט האָט די אויפגאַבע צו דערציהען די איינגעבוירענע בעפעלקערונג פון דער קאָלאָניע ביז צום צושטאַנד ווען זיי וועלען קענען אַליין פערוואַלטען מיט'ן געביט. די דאָזיגע ערציהונגס־אַרבייט, וואָס האָט דעם צוועק צו דערפיהרען צו דער זעלבסטשטענדיגקייט פון די קאָלאָניעס, דאַרף זיך שטיצען אויף דער אַכטונג פון די ראַסען־אייגנשאַפטען פון די איינגעבוירענע. די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישע הערסען־טעאָריע, וועלכע זעהט נאָר די פאָלקאָמענהייט אין דער אַרישער ראַסע, שטעהט אין אַ סתירה צו די פּרינציפּען מיט וועלכע די קאָלאָניעס דאַרפען אָנגעפיהרט ווערען און עס קען דעריבער נישט זיין קיין רייד וועגען איבערגעבען די דייטשען קאָלאָניעס. די וועלט קען נישט בלייבען גלייכגילטיג צום גורל פון די איינגעבוירענע וואָס וואָלטען אַריינגעפאַלען אונטער דער היטלערישטישער הערשאַפט.

עס איז פאַראַן נאָך אַ מניעה, וואָס דערלויבט נישט צוריקצוגעבען דייטשלאַנד די קאָלאָניעס אַלס אַ נייעם מאַנדאַטאַר: לויט'ן סטאַטוט פון דער פעלקער־ליגע, איז אין די קאָלאָניעס נישט ערלויבט אויפצובויען פעסטונגען אָדער שטיצפּונקטען פאַר דער אַרמיי אָדער פלאָט, עס איז אויך נישט ערלויבט מיליטעריש אויסצובילדען די איינגעבוירענע.

עס זענען נאָך פערהאַן א סך אַנדערע ערנסטע מניעות צוליב וועלכע דער וואונש פון ד"ר שאַכט וועגען צוריקבעקומען די קאָלאָניעס קען נישט פערווירקליכט ווערען, אפילו ווען ביי די פעראינטערעסירטע מלוכות, וואָלט שוין אזא ווילען געווען, צווישען די אַנדערע סיבות ווייזט מען אויך אָן, אז דייטשלאַנד וואָלט נאָכ'ן צוריק בעקומען די קאָלאָניעס, זיך גענומען שטאַרק אויסצובויען איהר קריגס פלאָט, די קאָלאָניעס וואָלטען פאַר איהר געווען א פּרעטעקסט צו נייע בעוואָפנונגען.

רעפּרעזענטאַנץ־טעאַטער
„ראָזמאַיטאָשטשי"
ציגעל־גאַס 27. טעל. 112-25.
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

גאַסטשפּילען
פונ'ם בעריהמטען יודיש־דייטשען קינסטלער, פּרעמיער פון די בערלינער טעאַטערן
אַלעקסאַנדער
גראַנאַך
לעצטע וואָך פאַרן שליסען דעם ווינטער־סעזאָן!
היינט מאָנטאָג, 9.30 אָוועגד
גרויסע איינהייטס־פאָרשטעלונג
אַלע בילעטען נור 1 זל. ערשטע רייה אין פּאַרטער
אַלטער קאַצינע'ס גרויסער שלאַגער
וועלט־געווינען!
סיגנעטפּישער רעפּערטואַר אין 8 בילדער 3 אַקטען
הויפּט־ראָל: שלום שוואַרצבאַרד — אַלעקסאַנדער גראַנאַך.

מאָרגען דינסטאָג,
גרויסע איינהייטס־פאָרשטעלונג
אַלע בילעטען אין פּאַרטער נאָר 1 זל.
שלום אש'ס בעריהמט מייסטערווערק
„גאָט פון נקמה"
מיט אַלעקסאַנדער גראַנאַך אין דער הויפּט־ראָל.

Dr. REICHER

פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93

ספּעציאַליסט

פאַר מענער־שוואַכע־בעהאַנדלונג.

סעקסועלע בערעטונגען און פּסיכאָ־אַנאַליזען

נעמט אָן פון 8—1 און פון 1—5 אָוונט

לאדז. 11 מערץ 1935

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 11 מערץ 1935

לאנדאן האט אנגעהויבען צו רעדען איז בערלין „הייזעריג" געווארען

אין שייכות מיט דעם ענגלישען „ווייס בוך" און היטלערס כריפקע, שרייבט ד"ר טהאן אין „נאוו. דז." צווישען אנדערען פאלגענדעס:

„ענגלאנד האט אנגעהויבען צו רעדען — איז דייטשלאנד „הייזעריג" געווארען. עס איז זיכער ערגער געווארען, ווייל נישט נאר זי איז „הייזעריג געווארען, — זי האט פולשטענדיג אויפגעהערט צו רעדען. עס איז דאך געשעהען א זאך, וואס קיינער אין דער וועלט האט דאס נישט דערווארט פון ענגלאנד. דאס איז דאך נישט געווען עפעס אנ'ערקלערונג, נאר א מוראדיגער אויסברוך, ווען אזא אויסברוך פון כעס און כמעט — מורא וואלט געשעהען אין פאריז אדער רוים, וואלט מען געזאגט: אט דאס איז אנ'אומבעהערשטער דרום'דיגער טעמפעראמענט! די מענשען קענען זיך נישט בעהערשען, זיי האבען פערלוירען דאס גלייכגעוויכט. דא האנדעלט עס זיך אבער וועגען א פאלק פון „צפון", א קאלטעס, טיילמאל ביז צום „אבסאלוטען געפריר-פונקט" און דערצו קולטיווירט מען דאך אין ענגלאנד די מעלה, וואס איז אויף דעם קאנטינענט נישט בעקאנט, וואס ווערט אנגערופען „זעלבסט קאנטראל". און דאך אזא שנעלער לויף ווי מען וואלט די לייצעס פערלוירען. צי איז דאס נישט קיין ערשיינונג, וואס גיט נישט נאר א חך צו קלערען, נאר וואס איז אויף פעהיג ארויסצורופען א פארמעלע פאניק? און צי איז טאקע געגאנגען וועגען ארויסרופען א פאניק? צי האט דאס געהאט בדעה, דער קאלטער ווי א שטיין, ראמזיי מאקדאנאלד? צי האט געוואלט אנווארפען א שרעק אויף דער גאנצער וועלט דער שטענדיג שמייכעלדיגער, שטענדיג גוטמוטיגער סער סיימאן? ווירקליך, עס איז אנ'ענין, וואס צווינגט אויף זיך צו פערטראכטען — נאכמעהר צו א טיפען און שטארקען נאכדענקען.

עס איז שווער צו גלויבען, אז דער ענגלענדער זאל זיין אזוי איבערגעשראקען, ווייל ער האט נישט מורא פאר קיין איבערמאכט פון געגנער. אין נארמאלע בעדינגונגען האט נישט דער ענגלענדער דאס געפיהל פון שרעק און מורא. ווייל ער איז געוואוינט און געהארטעוועט אויסצוקעמפען די פערשידענסטע וועט-קאמפען, אויב דער ענגלענדער ווייזט ארויס א מורא, איז עס נאר דערפאר, ווייל ער בעטראכט נישט דעם געגנער פאר א נארמאלען מענש.

די ערקלערונג פון ענגלישען קאבינעט, ווייל האבען אמוואהרשיינליכסטען און האט דעם כאראקטער פון א געוואלטזאמען איבערשניידען דעם קניפ, וואס ווערט כסדר קינסטליך פערפלאנטערט, ווייל די גאנצע דייטשע אויסערליכע פאליטיק, האט אין דעם מאמענט נאר איין ציעל, איין שטרעבונג: נישט דערלאזען צו אנ'אויפקלערונג אויף וועלכען עס איז געביט, ווייל וואס ווייניגער עס איז קלאר, אלס מיט מעהר אונפעראנטווארטליכקייט קען מען אלץ מאכען, וואס מ'וויל און מוז מאכען נאר אין א קאנספיראטיווע פארם. ווען דייטשלאנד וואלט געקענט און געוואלט ווייזען דער וועלט אלץ, וואס עס מאכט אין געהיים, וואלט זי נישט געווען פער אינטערעסירט, אז אויף דער וועלט זאל הערשען א צושטאנד פון פינסטערניש.

דער ענגלענדער, וואס טראכט לאנגזאם אבער גרינדליך איז איצט געקומען צום שטאנדפונקט, אז ער נעהמט זיך שוין מיט דער גאנצער קאנסעקווענץ צו פערהיטען פאר דער סכנה. און ער מאכט עס מיט אמאל אזוי, אז עס זאל ביי קיינעם נישט בלייבען קיין צווייפעל וועגען זיין אמת'ן בעשלוס, אין דער הינזיכט איז כאראקטעריסטיש דער אויסוואהל פון מאמענט ווען ער טוט עס. די קאפערס און וואליזען זענען שוין געפאקט, אין בערלין שייערט מען שוין די פאדלאגעס, ווירדיג אויפצונעהמען דעם „קוזין" פון דער צווייטער זייט פון צפונדיגען ים — און ווער ווייסט, עס קען זיין, אז די פראפעסיאנעלע „ליטעראטען" פון דער ווילהעלם-שטראסע, האבען שוין פערפאסט די טאאסטען, און דא פלוצלונג טראך! דער קלאפ איז געווען ווי מיט א האמער, זיי זענען פערשטיינערט געווארען די „העראלדען" פון דעם פראגערמאנישען אלימפס, אז זיי האבען אפילו די וויזיט געמוזט אפלעגען. אין דעם טאקע האט עס זיך געהאנדעלט: לאנדאן האט זיך אויסגעזוכט דעם אמווענינסטען ערווארטעטען מאמענט, בכדי צו פערטרייבען דעם שונא. זאל דער דאזיגער שונא נישט מיינען, אז דער ענגלענדער פאהרט קיין בערלין נאך „פאטיאם קינגס וועלדער", וועלכע מען וועט פאר איהם ארויסצויבערען, זאלען די „היימישע זשעניס" נישט מיינען, אז די פראפעסיאנעלע דיפלאמאטען זענען שוין אזוי אויף צרות, אז זיי וועלען זיך נישט כאפען ווי די לאגע זעהט אויס און זיי וועלען נישט אונטערשיידען צווישען דעם עהרליכען אמת און דעם שקר: סער סיימאן האט געוואלט אויף אזא אופן געבען צו פערשטעהען, אז אויף דער דיפלאמאטישער פרימיטיוו זאל וויסען, דאס די וועלט וואכט, זי זעהט אלץ און גרייט זיך צו אלעם.

אהן שום ספק — אין לאנדאן האט מען נישט מורא און מען שרעקט זיך נישט. זיי זענען דארט צו שטארק און צו זעלבסטבעהערשט, אז זיי זאלען צולאזען צו זיך דאס געפיהל פון שרעק, וואס פאראליזירט. אויב די ענגלישע מלוכה-מענער זענען בעזארגט, איז דאס פערשטענדליך. זיי זענען מענשליכע מענשען און זיי ווילען נישט קיין מלחמה. די נייע דייטשע אידעאלאגיע, אין וועלכער מען ערציהט דארט דעם נייעם דור, בעזייטיגט פון איהר ערציהונגס-סיסטעם נישט נאר גאט, נאר אויך די גאנצע מענשליכע מאראל, פון וואו זי זאל נאר נישט שטאמען. זי לאזט אבער איבער נאר איין הייליגען קולט: די שווערד. און די דאזיגע שווערד ווערט כסדר געשליפען אזוי, אז זי איז שוין שארף פון אלע זייטען און ווארט אויף דער ברוסט, אין וועלכער מען זאל אריינשטעכען, דאס איז א אידעאלאגיע, וואס שטעהט דורכאויס אין א סתירה צו דער אידעאלאגיע פון דער איבריגער וועלט. אבער זי עקזיסטירט און נאר א בלינדער אדער פאנטאסט וועט זיך מיט איהר נישט רעכענען. דער ענגלענדער איז אבער נישט געניגט צו בלינדקייט און נישט צו בעוואוסטלאזער פאנטאזיע. ער קוקט גלייך און בעמיהט זיך אדורכצודרינגען און טראכט מיט איינפאכע קאטעגאריעס. און דער סילאגיזם איז א ביז נאר פשוטער: עס עקזיסטירט א שונא, וואס טשאטעוועט אויף פערניכטונג, געגען דעם שונא מוז מען זיך פערטיידיגען. דעריבער: לאזען מיר זיך גרייטען צו דער פערטיידיגונג, און ער טוט עס.

און צו דער דאזיגער פערטיידיגונגס-גרייטקייט, רעכענט ער אויך צו דאס פולשטענדיגע בעוואוסטזיין פון דער סכנה און דעפענסיווע צוגעגרייטקייט אין לאנד. דעריבער רופט ער צוזאמען די פרעסע און זאגט זיי: איהר קענט שלאגען אלארם, ווייל אין יעדען מאמענט קען אויסברעכען די שרפה, אויב אויף דער וועלט עקזיסטירען אונטערצינדער און זיי זענען שוין ביי דער ארבייט. ווען סער סיימאן ווערט דערביי בלאס, איז עס דערפאר, ווייל ער האלט פאר א פערברעכען ארויסצורופען א מלחמה, בעת מען קען איהר אויסמיידען.

אזוי זעהט דער ענין אויס. די ווארנונג פון דער ענגלישער רעגירונג איז א שטארקע און איז אייגענטליך געווענדעט צו דער גאנצער וועלט, מכתמא אויך צו פוילען.

זאל דאס, וואס מען קען וועגען דעם זאגען, געזאגט ווערען אין א פאר פשוט'ע ווערטער. עס איז דאך די שווערסטע זארג וועגען גורל פון אונז אלע. וואס דיקטירט די דאזיגע ווערטער.

מען קען נישט און מען טאר זיך נישט גענארען. אז אין א קריטישען מאמענט וואלטען מיר געקענט בלייבען ווי א אינזעל אויף א שטורמישען אקעאן. נישט אונזער געאגראפישע לאגע און נישט אונזער היסטארישע פאזיציע, נישט די אספיראציעס אויף דער צוקונפט, דערלאזען נישט דעם געדאנק וועגען אזא אינזעל-שטעלונג. גיכער דארף מען אננעהמען, אז די ערשטע כוואליעס פון דאזיגען שרעקליכען מבול וועלען זיך אויף אונז אויסגיסען. פערשטעהט זיך, אז אונזער ארט איז דארט, וואו עס איז גאנץ אייראפא, אנהויבענדיג פון ענגלאנד און ענדיגענדיג מיט דעם קלענסטען לאנד פון דער קליינער קאאליציע, נאטירליך דורך פראנקרייך, איטאליען, בעלגיען אויף מערב, און רוסלאנד אויף מזרח. אונזער ארט, וואס איז אונז דורך דער געשיכטע בעשטימט געווארען, איז צווישען די גרויסע פעלקער, צווישען די פעלקער, וואס צייכענען אן דעם מענשליכען געשלעכט דעם וועג צו די הויכקייטען, און ציהען נישט אראפ צום גיהנום פון שנאה, רשעות און טיראניע. אויב דאס איז אזוי, טארען מיר שוין נישט טראגען קיין פליכט, וועלכער וועט סיי ווי נישט דערפיהרען צו קיין ליבע און נאך מעהר צו חתונה.

אויב ענגלאנד האלט פאר נויטיג מיט אמאל און פלוצלינג צו עפענען די קארטען, אראפצורייסען דעם שלייער און ווייזען דאס אמת'ע פרצוף פון שונא, וואס טשאטעוועט, איז שוין נישט פארהאן קיין מינוט צו פערלירען. ענגלאנד האט מיט אמאל אויפגעהערט צו דיפלאמאטיזירען און איז ארויף אויף א וועג זעהר א שווערען אבער א גלייכען. מיר מוזען אויך אזוי טון.

א שרעקליכער סיגנאל איז געגעבען געווארען פון לאנדאן, וואס מאהנט צו דער גאנצער וועלט, נישט נאר צום ענגלישען פאלק, און אויך צו אונז. מיר מוזען זיך גוט צוהערען, ווייל ער ווארנט געגען א שרפה, וואס אויב זי וועט אויסברעכען, וועט זי אויך אונז נישט אויסמיידען.

נאציאנאל-ראט פון דער פראנצויזישער סאציאליסטישער פארטיי

דער לעצטער נאציאנאל-ראט פון דער פראנצויזישער סאציאליסטישער פארטיי איז כמעט אין גאנצען געווידמעט געווען דעם פראבלעם פון איינהייטס פראנט צווישען די ביידע פראלעטארישע פארטייען.

צי האט ווער פערלאנגט, מען זאל מאכען א סוף צו דער טאקטיק פון איינהייטליכען פראנט?

קיינער נישט. אלע האבען געפיהלט, אז אזא שריט וואלט געקענט ברענגען גרויסען שאדען דער ארבייטער-זאך.

נאר די שטימונג איז געווען א נישט-געהויבענע; עס איז שוין ווייט פון דעם ענטוזיאזם פון די ערשטע טעג.

פארוואס?

אין אנהויב האט באמת געהערשט א הארמאניע — די סכנה פון פאשיזם איז געווען אקטועל און אלע כחות זענען אנגעשטרענגט געווארען מצד די ביידע פארטייען, און צוזאמען, די דאזיגע סכנה ווי אמשנעלסטען און ווי אויף אנטשיידענסטען צו בעזייטיגען.

נאר לעצטענס האט זיך די לאגע געענדערט. די פאשיסטישע געפאהר איז געווארען וועניגער בולט און מען האט פערשטאנען, אז בלויז מיט דעם נעגאטיווען לאזונג: קאמף געגען פאשיזם וועט מען דעם ארבייטער-פראנט נישט קענען מאכען פאר א ווירקזאמען אינסטרומענט, האט מען אנגעהויבען צו רעדען וועגען שאפען א פאזיטיווען פראגראם — א פראגראם פון קאנקרעטע טאג-טעגליכע פאדערונגען לטובת דער ארבייטער-קלאס, די מיטעלע שיכטען, פונקציאנערען, מלחמה-געליטענע א. א. א ווירטשאפטליכען מינימום-פראגראם וואס זאל אנגענומען ווערען דורך ביידע פארטייען.

האבען זיך אבער די וכוחים ארום אלע פראיעקטען פון אזא פראגראם געענדיגט אהן רעזולטאטען און דאס האבען די פארשטעהער פון ביידע פארטייען ערקלערט אין א ספעציעלער רעזאלוציע — מען האט קאנסטאטירט, אז מען קען נישט קומען צו א פערשטענדיגונג אין דער פראגע.

ווייטער איז געקומען די דיסקוסיע וועגען ארגאנישער איינהייט, ד. ה. וועגען נישט בענוגען זיך מיט א איינהייטליכען פראנט צווישען ביידע פארטייען, נאר שטרעבען צוריק אויפלעבען די גאנצע איינהייט, צוריק שאפען אנ'איין איינציגע און איינהייטליכע ארבייטער-פארטיי אזוי ווי דאס איז געווען פאר דער שפאלטונג.

נאר אויף וועלכער פלאטפארם, אויף וועלכען אידעאלאגישען יסוד, זאל געבויט ווערען די איינהייטליכע פארטיי? די קאמוניסטען האבען פערלאנגט, אז אלס יסוד זאל גענומען ווערען דאס פראגראם פון קאמוניסטישען אינטערנאציאנאל; די סאציאליסטען האבען ארויסגעשטעלט דעם פראגראם פון 1905 — פון דער פעראייניגונג פון פערשידענע גרופען אין דער איינציגער סאציאליסטישער פארטיי מיט א 30 יאהר צוריק, זייענדיג מסכים איינצעלנע פונקטען צו ענדערן צופאסען צו די נייע געשעהענישען.

אויך דא איז נאך נישט געקומען צו קיין שום פערשטענדיגונג, די קאמוניסטען האלטען זיך פעסט ביי זייער אויפפאסונג; פראגראם פון קאמוניסטישען אינטערנאציאנאל; און עס זעהט נישט אויס מען זאל קענען ווארטען אויף בעסערע רעזולטאטען אין דער נאהענטסטער צוקונפט.

דאס האט ארויסגערופען רייבונגען, אומצופרידענהייט. נאר דאס וואלט נאך געווען נישט זעהר געפעהרליך. זענען אבער צוגעקומען אנדערע מאטיווען פון דענערווירונג.

קודם כל זענען לעצטענס די קאמוניסטישע פיהרער ארויס פון די גרעניצען פון איינהייטליכען פראנט און אויף די געמיינזאמע מיטינגען פלעגט מען ארויסטרעטען מיט פארטיי-רעדעס, מיט לויבען די קאמוניסטישע פארטיי, דעם קאמוניסטישען אינטערנאציאנאל און אויך קריטיקירען די סאציאליסטישע פארטיי און דעם סאציאליסטישען אינטערנאציאנאל.

דאס האט אויפגערעגט די סאציאליסטישע פיהרער און מען האט וועגען דעם ערנסט דיסקוטירט אין די פארטיי-אינסטאנצען.

און צום סוף איז געקומען דער לעצטער קלאפ. אט וואס עס איז געשעהן:

בשעת די טעגליכע „הומאניטע" — אפיציעלער ארגאן פון דער פראנצויזישער קאמוניסטישער פארטיי — רופט יעדען טאג צו בעפעסטיגען און צו פערשטארקען דעם איינהייטליכען פראנט צווישען ביידע פארטייען, איז די קאמוניסטישע צוויי-וואכען-שריפט „די באלשעוויסטישע העפטען" — לע קאהיע דע באלשעוויזם — ארויס מיט א העפטיגען ארטיקעל, אין וועלכען עס ווערען אנגעגעבען די מאטיווען, צוליב וועלכע די קאמוניסטען זענען פאר דעם איינהייטס-פראנט, מאטיווען, וואס בעווייזען, אז די קאמוניסטישע פארטיי פערפאלגט אט דעם „פראנט" צו צוברעכען, צו פערניכטען די סאציאליסטישע פארטיי.

ווייטער איז נאך צוגעקומען אנ'ארטיקעל אין לעצטען נומער פון „קאמוניסטישען אינטערנאציאנאל", אין וועלכען מען פאלט אן שארף אויף אלע פיהרער פון די סאציאליסטישע פארטייען: אויף וואנדערוועלדע, לעאן בלום, אטא באוער א. א. בלויז דערפאר, ווייל זיי האבען ארויסגעזאגט ספקות איבער דעם, אויב עס זענען באמת נויטיג און בערעכטיגט געווען די לעצטע מאסען-טויט-אורטיילען אין סאוויעט-רוסלאנד; און דערביי האבען די אלע דערמאנטע פיהרער שארף פערורטיילט דעם אטענטאט אויף קיראוו; דער אפיציעלער ארגאן פון קאמוניסטישען אינטערנאציאנאל ענדיגט זיין ארטיקעל מיט די ווערטער:

„עס קאן נישט זיין קיין ארט פאר די שונאים פון סאוויעט-רוסלאנד אין די רייהען פון פראלעטאריאט, וואס קעמפט אין דעם איינהייטליכען פראנט".

דאס הייסט, אז ס'וועט גענוג זיין נישט מסכים צו זיין מיט דעם אדער יענעם שריט פון דער סאוויעט-רעגירונג, כדי תיכף אנערקענט צו ווערן אלס א „שונא פון סאוויעט-רוסלאנד" און ארויסגעטריבען צו ווערען פון איינהייטליכען פראנט.

צי איז דאס די אויפפאסונג פון די פראנצויזישע קאמוניסטען? דאס איז די פראגע, וועלכע די דעלעגאטען אויף דעם לעצטען נאציאנאל-ראט פון דער סאציאליסטישער פארטיי האבען זיך געשטעלט; און נישט בלויז די קליינע גרופע, די איינצעלנע, וואס זענען בכלל געגען איינהייטליכען פראנט און וואלטען געוואלט ער זאל איבערגעריסען ווערען, נאר אויך די יעניגע, וואס זענען פרינציפיעלע אנהענגער פון דער טאקטיק פון איינהייטס-פראנט ווי לעבא, דער פיהרער פון דער שטארקער צפון-פעדעראציע, לעאן בלום און בעזונדערס פאל פאר, דער הויפט-סעקרעטאר פון דער פארטיי — וואס קאן גוט די ארגאניזאציעס, דעם אפאראט — און דער עיקר וואס קאן גוט די לאגע פון דער גאנצער בעוועגונג. די רעדע פון פאל פאר איז געווען דורכגעדרונגען מיט געפיהלען פון ענטוישונג און מורא פאר דער צוקונפט.

נאר ווי געזאגט, אלע זענען געווען מסכים, אז דער איינהייטליכער פראנט דארף נישט געבראכען ווערען; אין יעדען פאל, די סאציאליסטען דארפען נישט טראגען די מינימאלסטע אחריות פאר אזא ברוך.

נאר דערביי מוז די סאציאליסטישע פארטיי פיהרען איהר אייגענע פארטיי-ארבייט, פערשטארקען איהרע כוחות און זעהן, אז די קאמוניסטען זאלען לאיאל, אהן מאנעווערן, אויספיהרען דעם פראגראם פון איינהייטס-פראנט און נישט אויסנוצען איהם פאר מאנעווערן געגען דער סאציאליסטישער פארטיי.

עס וועט בעשטימט ווערען א ספעציעלע קאמיסיע, וואס זאל אויסארבייטען א פראיעקט פון א פראגראם פאר דער שאפונג פון דער ארגאנישער איינהייט, ד. ה. פאר א איינהייטליכער ארבייטער-פארטיי.

מ. יארבלום.

מ'האָט איהם אויפגעהאַנגען

אָבער דער שטריק האָט זיך איבערגעריסען און דאָס האָט געראַטעוועט זיין לעבען

א מערקווירדיגע געשיכטע מיט אַ פאַרמער. | וועלכער איז אויפגעהאַנגען געוואָרען פאַר א מאָרד. אָבער ער איז געראַטעוועט געוואָרען ווי דורך אַ נס. — נאָכהער האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז ער איז גאָר אומשולדיג

ווי פיהלט אַ מענש, וואָס ווערט אויפגעהאַנגען אויף דער תליה?

עס איז שווער צו געבען אַ'ענטפער אויף דעם, ווייל עס האָט נאָך כמעט נישט פּאַסירט, אַז איינער וואָס איז אויפגעהאַנגען געוואָרען, זאָל קענען דער־צעהלען, וואָס ער האָט איבערגעלעבט אין דעם מאָ־מענט, ווען דער בּאָרען פון זיינע פיס איז אוועק־גענומען געוואָרען און ער איז געבליבען הענגען מיט דער שטריק ענג פערצויגען אַרום זיין האַלז.

איצט איז אָבער געקומען א מאַן, וועלכער איז אויפגעהאַנגען געוואָרען און איז דאָך אומשטאַנד צו דערצעהלען זיינע ערפאַהרונגען פון יענעם שרעקלי־כען מאָמענט, וועלכער גרעניצט אָפּ דעם לעבען פון דעם טויט. דער איז וויל פּוירוויס, א 60־יאָהריגער פאַרמער, פון היטסבוירג, מיסיסיפּי. די געשיכטע האָט פּאַסירט מיט 40 יאָהר צוריק, אָבער ער גע־דענקט עס נאָך ביז היינטיגען טאָג, און איהם איז פערבליבען אַ סימן, וועלכער לאָזט איהם נישט פער־געסען אָן דעם מאָמענט, ווען דער מלאך־המות האָט שוין פּאַקטיש געהאַט שוין אָפּגעטאָן זיין אַרבּייט.

פּוירווים איז דאַן אַלט געווען קנאַפּע 20 יאָהר. ער האָט געוואוינט צוזאַמען מיט זיין ברודער און זיין מוטער אויף זיין פאַרם. נישט ווייט פון זיי האָ־בען געוואוינט די צוויי ברידער פאַרמער, זין און וויל בוירקלי. די צוויי פאַרמער־פאַמיליעס האָבען זיך צוקריגט צוליב אַ שטיקעל לאַנד, און עס איז אָנגעגאַנגען אַ ביטערער קאַמף צווישען זיי.

איינמאָל זענען די בוירקלי ברידער געפאָהרען פון זייער פאַרם אין שטעטעל אַריין, פערבייפאָהרענ־דיג אַ געוויסען פּלאַץ, האָט אימיצער אויף זיי אָנ־געהויבען שיסען פון הינטער די קוסטען, און וויל בוירקלי איז געפאַלען טויט. דער חשד איז גלייך געפאַלען אויף דעם יונגען פּוירווים. דעטעקטיווס האָבען מעבּראַכט שפּור־הינט צו דעם מאָרד־פּלאַץ, און נאָכדעם ווי זיי האָבען זיך גוט אָנגעשמעקט, האָ־בען זיי גלייך אוועקגעפיהרט די דעטעקטיווס צו דער פּוירווים פאַרם. נאָך א זאַך, סעם בוירקלי, וועמען עס איז געלונגען צו אַנטלויפען פון דער שי־סעריי, האָט געשוואוירען, אַז ער האָט געזעהען דעם יונגען פּוירווים אַנטלויפענדיג פון דעם מאָרד־פּלאַץ פּאַלד נאָך דער שיסעריי.

אויף אַזעלכע שטאַרקע בעווייזען האָט עס נישט לאַנג גענומען דעם געריכט צו געפינען דעם שולדי־גען. פּוירווים איז פער'משפט געוואָרען צום טויט, און דער טאָג ווען דער אורטייל זאָל דורכגעפיהרט ווערען, איז בעשטימט געוואָרען אויף דעם 6. סעפּ־טעמבער 1893 פּוירווים האָט געזאָלט אויפגעהאָנ־גען ווערען עפענטליך.

אין שטעטעל איז דערקלערט געוואָרען א יום־טוב. אַלע שולען און געשעפטען האָבען זיך פער־מאַכט און אַ גרויסער עולם, סיי פון דער שטעטעל גופא, און סיי פון די אַרומיגע פאַרמס, האָט זיך פערזאַמעלט אויף אַ גרויסען אָפענעם סקווער, וואו עס איז אויפגעשטעלט געוואָרען אַ תליה אויפצוהענ־גען דעם יונגען פּוירווים.

דער תליון האָט אַרויפגעפיהרט דעם 20־יאָהרי־גען פאַרמער אויף אַ פּלאַטפאָרמע, האָט פערצויגען די שטריק אַרום פּוירווים'עס האַלז, און האָט זיך געגרייט אַרויסצושלעפען די פּלאַטפאָרמע פון אונטער די פיס, כדי דער פערברעכער זאָל בּלייבען הענגען אין דער לופטען. אָבער איידער ער האָט דאָס גע־טון, האָט ער געפרעגט פּוירווייסען, וואָס ער האָט צו זאָגען פאַרן טויט. דער יונגער פּוירווים האָט ער־קלערט, אַז ער איז אומשולדיג און אַז ער איז דעם מאָרד נישט בעגאַנגען. „דאָ צווישען אייך", האָט ער געזאָגט, „איז פאַרהאַן אַ מאַן, אָדער אפשר עט־ליכע מענשען, וועלכע ווייסען, אַז איך בין אומ־שולדיג, און וועלכע וואָלטען מיך געקענט ראַטעווען, ווען זיי וואָלטען נישט געווען קיין פיינלינגע".

דער עולם, וואָס האָט זיך פערזאַמעלט בייצו־וואוינען די הינריכטונג, איז געווען אַזוי שטאַרק אויפגעבראַכט אויף דעם יונגען פערברעכער, אַז קיינער האָט נישט געוואָלט הערען, וואָס ער רעדט. פון אַלע זייטען האָבען זיך דערהערט געשרייען צום תליון, אַז ער זאָל וואָס שנעלער מאַכען אַ סוף פון דעם גרויזאַמען מערדער.

דער תליון האָט אַ שלעפּ געטון די פּלאַטפאָרמע און דער יונגער פאַרמער איז געבליבען הענגען אין דער לופטען. ער האָט אַ צאַפּעל געטון און איז פער־בליבען בעוועגלאָז. דער עולם האָט שטאַרק אַפּלאָ־דירט. פּלוצלינג האָט זיך די שטריק איבערגעריסען און דער פערברעכער איז אַרונטערגעפאַלען אויף דער ערד.

עס איז געוואָרען אַ טומעל. דער תליון איז צו־געלאָפען צו דעם אויפגעהאָנגענעם, האָט אַ טאַפּ געטון דעם דופק און האָט דערפיהלט, אַז פּוירווים האָט נאָך לעבען אין זיך. ער האָט איהם אָפּגעמינ־טערט און האָט איהם אַרויפגעשלעפּט אויף דער פּלאַטפאָרמע צו הענגען איהם אַ צווייטען מאָל.

דאָ האָט עפּעס פּאַסירט, וואָס האָט געענדערט די גאַנצע לאַגע. א יונגער גלח, וואָס איז נעשטאַנען דערביי, האָט בעמערקט, אַז דאָס, וואָס די שטריק האָט זיך איבערגעריסען איז א גאָט־זאַך. מיט דעם אויפגעהאָנגענעם האָט פּאַסירט אַ נס. גאָט וויל נישט מער זאָל איהם אויפהענגען.

די דאָזיגע ווערטער האָבען זיך מיט דער שנעל־קייט פון אַ בליץ פערשפּרייט צווישען דעם עולם. די זעלבע אויפגערעגטע מענשען, וועלכע האָבען ערשט געפאָדערט פּוירווים'עס הינריכטונג, האָבען איצט געצוואונגען דעם תליון, אַז ער זאָל איהם מעהר נישט אויפהענגען. פּוירווים איז אויפגעהאָנגען גע־וואָרען אין תפיסה. און דער תליון האָט אָנגעשריבען אַ בריף צו דעם גובערנאַטאָר, אַנפרעגענדיג וואָס צו טון מיט דעם געפאַנגענעם. יענער האָט בעפוילען, מען זאָל דורכפיהרען דעם אורטייל, און ווידעראַמאָל אויפהענגען פּוירווים'ען.

דאָס האָט געוואַלטיג אויפגערעגט דעם עולם. עט־ליכע הונדערט מענשען האָבען זיך אַ לאָז געטון צו דער תפיסה, האָבען אויפגעריסען די טירען און האָ־בען בעפרייט פּוירווים'ען. דער יונגער פערברעכער האָט זיך ערגעץ בעהאַלטען און קיינער האָט איהם נישט געפונען.

שפּעטער איז פּוירווים'עס טויט־שטראָף פערבי־טען געוואָרען אויף לעבענסלענגליכע געפענגניש, און פּוירווים האָט זיך איבערגעגעבען צו דער פּאָליציי. אין אַ פּאָר יאָהר אַרום איז ער אינגאַנצען בעגנע־דיגט געוואָרען.

דאָס האָט נאָך אַלץ נישט פעסטגעשטעלט זיין אומשולד. פּוירווים'עס נאָמען איז ריינגעוואַשען גע־וואָרען ערשט אין 1920, ווען אַ געוויסער דזשאָ בירד האָט זיך אויף זיין טויטען־בעט מודה געווען, אַז ער איז געווען דער מערדער פון וויל בוירקלי, און אַז פּוירווים איז אינגאַנצען אומשולדיג.

ווען מען האָט געפרעגט פּוירווים'ן ווי אַזוי ער האָט געפיהלט אין דעם מאָמענט, ווען ער איז גע־בליבען הענגען מיט דער שטריק אויף דעם האַלז, האָט ער ערקלערט, אַז קיין גרויס ווערטאָג האָט ער נישט געליטען. ער האָט געפיהלט אַ שאַרפען ווערד־טאָג ווען דער האַלז־ביין האָט זיך איבערגעבראָכען. דאַן איז ער פערבליבען בעוואוסטלאָז און ער איז געווען אַזוי ווי אין אַ חלום. ער האָט געהערט טעג־שען רעדען, ער האָט זאָגאַר געהערט ווי דער תליון האָט געזאָגט, אַז מ'דאַרף איהם נאָכאַמאָל אויפ־הענגען, אָבער קיין ווערטאָג האָט ער נישט גע־פיהלט ביז מ'האָט איהם אויפגעוועקט. ער וואָלט שוין לאַנג געהאַט פערגעסען אָן דעם, האָט ער גע־זאָגט, אָבער דער האַלז שטערט איהם נאָך פון צייט צו צייט, און דאָס דערמאָנט איהם אָן די שרעקליכע מינוטען, וואָס ער האָט איבערגעלעבט בשעת זיין נישט־פערענדיגטע הינריכטונג.

די ערשטע תלמודישע ענציקלאָפּעדיע

דעם 4־טען דעצעמבער, 1756, איז געשטאָר־בען דער בעריהמטער רב ר' יצחק יחזקיהו בר' שמואל לאַמפּרונטי, פון פּאַדואַ, וועלכער האָט צו־זאַמענגעשטעלט די ערשטע און גרעסטע תלמודישע ענציקלאָפּעדיע, וואָס איז בעקאַנט אונטער'ן נאָ־מען „פּחד־יצחק".

די תלמודישע און הלכה'שע ליטעראַטור איז זעהר אַן־אַלטע און פערצווייגטע און פאַר יעדען תלמוד־פאָרשער האָט שוין דעמאָלט געפעהלט אַ סיס־טעמאַטיש ספר, וואָס זאָל געבען אַ גענויען איבער־בליק איבער דעם גרויסען און ברייט פערצווייגטען אינהאַלט פון'ם „ים התלמוד", און דאָס האָט געטון, צום ערשטען מאָל, דער אויבענדערמאָנטער רב מיט זיין בעריהמט ווערק „פּחד־יצחק", וועלכעס איז, ביז צום היינטיגען טאָג אַן'אומעטישפעליכער קוואַל פאַר אַלע לומדים און פאָרשער פון דער תלמודישער ליטעראַטור.

ר' יצחק יחזקיהו לאַמפּרונטי איז געבוירען געוואָרען כ"א שבט, תל"ט (1679). אין זיינע יונגע יאָהרען האָט ער געלערנט אין אַ סך ישיבות אין איטאַליע און דערנאָך שטודירט מעדיצין אין דער בעריהמטער אוניווערזיטעט אין פּאַדואַ און דאָס איז — אַ חוץ זיין רבנות — געווען שטענדיג זיין הויפּט־בעשעפטיגונג. ער האָט אויך פערפאַסט עטליכע מעדיציניש ביכער.

זיין גאַנץ לעבען האָט ער אָבער מקריב געווען פאַר זיין ריזיגען ווערק „פּחד־יצחק", וועל־כער איז אַן־אמת'ער אוצר פון הלכה'שער אינפאָר־מאַציע. דאָרט ווערט מיט זעלטענער בקיאות דער־קלערט דער אורשפּרונג און די היסטאָרישע ענט־וויקלונג פון יעדען דין און זיין שייכות צו דער הלכה און אגדה. ער ברענגט ביי יעדען דין די מיינונגען פון אַלע יודישע אויטאָריטעטען, אָנהוי־בענדיג פון דער גמרא, ביז צו די לעצטע גאונים פון זיין צייט. אינ'ם „פּחד־יצחק" זענען אויך אָפּ־געדרוקט מעהרערע „שאלות ותשובות", וועלכע גע־פינען זיך אין אַלטע זעהר זעלטענע ספרים, אָדער אין האַנט־שריפטען.

צו זיין זיבעציגסטען יאָהר, איז ער פאַרטיג געוואָרען מיט זיין ספר, ביי זיין לעבען האָט ער קוים בעוויזען אָפּצודרוקען צוויי גרויסע בענד, וועלכע האָבען ענטהאַלטען בלויז די צוויי בוכ־שטאַבען א' און ב'. פיר בענד, ביז צום אות מ' זענען אָפּגעדרוקט געוואָרען נאָך זיין טויט, די איבעריגע טיילען זענען פערבליבען אין הער פּאַר־רייזער ביבליאָטעק און פון דאָרט האָט זיי די בעוואוסטע חברה „מקיצי נרדמים" אינגאַנצען אָפּ־געדרוקט.

ר' יצחק לאַמפּרונטי איז אויך געווען אַן'הערבּ־ריטאַישער דיכטער, און אַ גאָר גרויסער פּרעדיגער, ער פלעגט יעדען שבת האַלטען אַ דרשה אין דער שוהל, אויף איטאַליעניש. די שוהל פלעגט דאַן מאַלט זיין געפּאַקט מיט די חשובסטע קריסטען פון שטאָט, וועלכע זענען געקומען איהם הערען.

פון זיין ישיבה זענען אַרויסגעקומען די גרעס־טע רבנים און גדולים פון איטאַליע. ער האָט אויך איבערגעלאָזט 12 חבורים אויף פּערשידענע תלמודישע געביטען. פון פּאַרטאָג אָן פלעגט ער אַרומגעהן אין פּאַדואַ פון הויז צו הויז און בע־זוכען די קראַנקע, און ביינאַכט האָט ער געלערנט מיט זיינע תלמידים און געשריבען אַ גאַנצע נאַכט זיין ווערק.

ר' יצחק איז אויך געווען אַ גרויסער בעל־צדקה, פלעגט חתונה מאַכען אָרימע מיידלעך און אויסהאַלטען אָרימע ישיבה־בחורים. ער האָט אויך געהאָלפען אויסבויען א שוהל פאַר די ספרדים

(ווייטער זעה 10־טע זייט)

מינא'ס ענטוישונג אין מענער

ערצעהלונג ● (נאָכ'ן פראַנצויזישען) ● פון ב. פּערלמאַן

דער דזשעז־אָרקעסטער האָט געשפּילט דעם לעצטען טאַנץ, ווען מינא און איהר מאַן זענען אַוועק אַרויס פון זאַל.

די נאַכט איז געווען אַ פייכטע, אָבער מינא האָט פריי אָפּגעאָטעמט אין דרויסען. עס איז געווען גוט, נאָך אַ גאַנצער נאַכט, צו פערלאָזען דעם טומעל דיגען זאַל מיט די פערשוויצטע שויבען, מיט די הענג־לאַמפּען, וואָס האָבען זיך געטונקט אין גראָיסטען רויך, מיט די טאַנצענדיגע פּאָרלעך, וואָס האָבען זיך אָנגעשאַפט זיך אַנגעשלאָגען אייגע אָן די אַנדערע און זיך געטראָטען אויף די פיס.

מינא איז געווען „פערפאַליעוועט". אַנגעגענ־טעראַגען פון דער מענערישער בעוואונדערונג, וואָס זי האָט געפיהלט אויף זיך דעם גאַנצען אָוונד, פון די קאָמפּלימענטען וואָס זי האָט געהערט. זי האָט געוואָלט רעדען, טיילען מיט מאַן איהרע געדאַנקען, אָבער ער, דער מאַן, איז געגאַנגען ביי איהר זייט אַ גלייכגילטיגער און האָט, קענטיג, גאָרנישט געטראַכט פון איהר בלאָנדער שעהנקייט, פון איהר יונגען, בויגיגען קערפּער, בעהאַלטען אין אייבעוויקעלט אין איהר נייעם פוטערנעם מאַנ־טעל.

ער האָט זי אַריינגעזעצט אין דעם אויטאָמאָביל, האָט זיך אַליין אַוועקגעזעצט לעבען איהר.

— מיר איז היינט נישט געגאַנגען אין די קאַרטען, — האָט ער געזאָגט — איך האָב פער־לוירען... זי, און דו, האָסט עפּעס גוט פערבראַכט!

נישט וואַרטענדיג גאָר אויף קיין ענטפער, האָט ער גענומען דאָס הענטעל אין די הענד און אָנ־געפאַנגען.

יאָ, זי האָט זעהר פיין פערבראַכט... און איצט וואָלט זי געוואָלט איהם דערצעהלען אַ סך זאַכען, זיך אויסרעדען פאַר איהם, פיהלען ווי ער איז איבערגאַנצען איהרער, פערליבט אין איהר אַזוי, ווי אַ קאַפּ און אַ ביסעל איפערזיכטיג...

זי זענען געווען פערהייראַט ערשט פון לעצ־טען פריהלינג אָן, פאַראַיאָהרען ווינטער זענען זיי אויך געגאַנגען צוזאַמען אויף אַ באַל. מאָריס איז נאָך מעמאָלט געווען איהר חתן, ער האָט זי דעמאָלט אויך אַנגעפיהרט אַהיים, אָבער נישט מעהר ווי ביז צו דער טיר פון הויז.

זי זעהט פאַר זיך קלאָר יענע נאַכט, אַזאַ נאַכט ווי היינט. איהר פאָטער'ס הויז איז געווען איינגע־טונקען אין כשוף'דיגען לבנה־ליכט. זיי זענען ביי־דע געשטאַנען ביי דער טיר. די גאַס איז געווען שטיל לעדיג. מאָריס האָט זי געהאַלטען אַרומגענומען און זי, ציטערענדיג מיט'ן גאַנצען קערפּער, האָט זיך איבערגעגעבען זיין לאַנגען, לעצטען קוש, וואָס האָט זיך גאָר נישט געוואָלט ענדיגען.

מאָריס האָט אין יענער נאַכט זיך נישט געאיילט אוועקצוגעהן פון איהר.

עס איז אמת, אַז היינט פאַהרען זיי צוזאַמען... צו זיך אַהיים...

זיי האָבען אַ גרויסע, גראַמע וואוינונג, פונקט אַזוי וואָרעם און ליכטיג ווי דער זאַל, וואָס זיי האָבען נאָר־וואָס געהאַט פערלאָזען.

אַט זענען זיי שוין אין דער היים, מינא וואַרפט אַראָפּ פון זיך דעם מאַנטעל און געהט גלייך צום וואַנט־שפּיגעל, זי בעטראַכט זיך דאָרט פון קאָפּ ביז די פיס. אַזוי האָט זי אויסגעזעהן, ווען זי האָט געטאַנצט אין לויף פון דעם אָוונד. וואָס איז אַזוי שנעל פערביי. דאָס ווייסע באַל־קלייד נעמט אַזוי ווייך אַרום איהרע שלאַנקע פיס, איהרע שמאָלע היפטען, די רונדיגקייט פון איהר מיידעלשען ביוסט, אויפ'ן האַלז — אַ דין שניירעל פערל, און אויפ'ן פינגער פון דער ליבּער פון דער דימענט־שטיין פון איהר פערלאָבונג־רינגעל, וואָס פינקעלט אַזוי ליכטיג אין דעם עלעקטרישען ליכט. זי זעהט זיך איצט ווידער אין איהרע אייגענע אויגען פונקט אַזוי שעהן און אַזוי רייצענד, ווי מען האָט עס איהר געלאָזט וויסען אויפ'ן באַל דורך אַזוי פיל בליקען, אַזוי פיל שמייכלען, אַזוי פיל ריידער. און פון די אַלע פערפיהרערישע ריידער, וואָס זי האָט געהערט, האָבען וואַלטער'ס זי געריהרט מעהר פון אַלץ. אָט דער וואַלטער, ווי משוגע פערליבט ער איז אין איהר! דריי מאָל האָט ער איהר אָנגעבאָטען חתונה צו האָבען, ווען זי איז שוין געווען אַ כלה־מיידעל... זי און ביז'ן לעצטען טאָג פאַר איהר חתונה האָט ער נאָך אַלץ נישט געוואָלט אויפגעבען די האָפנונג.

אויפ'ן באַל האָט מינא איהם געזאָגט מיט געלעכטער:

— מען דאַרף זיין ערנסט, וואַלטער. עס איז שוין צייט, אַז איהר זאָלט אויך חתונה האָבען.

— ווי אַזוי קען איך חתונה האָבען, אַז איהר לעבט? — האָט וואַלטער געענטפערט.

— ווען איהר, הייסט עס, וואַרטען, ביז וואַנען איך וועל שטאַרבען? — האָט זי צו'ן געלאַכט.

— יאָ, אָבער נישט אויף חתונה האָבען, נאָך אייך נאָכצושטאַרבען, — האָט וואַלטער געענטפערט מיט אַ זעהר ערנסטע מינע.

זי האָט געפיהלט, ווי זיין שטאַרקע אָרעם האָט געצייטערט אַרום איהר בויגיגע טאַליע, און מיט אַמאָל איז איהר האַרץ געוואָרען אומרוהיג. אַ געדאַנק האָט דורכגעבליצט ביי איהר אין קאָפּ: „ווען איך וואָלט געוואָלט חתונה האָבען מיט וואַל־טער'ן, וואָלט מאָריס אויך אַזוי געטרויערט?" די פראַגע, וואָס זי האָט זיך געשטעלט, האָט צושטערט איהר גלייכגעוויכט. זי האָט זיך נישט געקענט ענטפערן אויף דעם.

מאָריס האָט דערווייל אויך אויסגעטאָן זיין איבער־ראָק און זיך געמאַכט פאַרטיג צום שלאָף. ער איז איצט פערבייגעגאַנגען הינטער איהר און האָט אַפילו אויף קיין רגע נישט אָפּגעשטעלט זיין בליק אויף איהר אויסגעבליזטער פיגור. ווען ער איז שוין געווען אין שלאָפצימער, האָט זי איהם נאָכגעשריען:

— קום אַריין מיט מיר אין קיך, מיר וועלען כאַפּען אַ ביים.

— א דאַנק, מיין טייערע, — האָט ער ווייך געענטפערט — איך וויל איצט גאָרנישט עסען, איך שטאַרב שלאָפען.

— זאָל איך, הייסט עס, עסען אַליין?

— אויב דו ווילסט, — האָט ער אַרויסגעזאָגט מיט אַ געניץ.

נאָר ער שלאָפט, דער מענש... ער האַלט זיך ווייט פון איהר, פרעמד, און איז גאָרנישט נייגעריג... ער האָט זיך אַפילו נישט אומגעזעהען, אַז זיין פרוי האָט פיר מאָל באַלאַנגענד געטאַנצט היינט מיט וואַלטער'ן...

זי וויל זיך נישט שפּאַרען מיט איהם און ענט־פערט איהם גאָרנישט. זי מאַכט נאָר אַ קרומע מינע, בעמט צונויף מיט איין האַנט דאָס לאַנגע קלייד, און בעהאַלט איהרע קליינע פיס און די זילבערנע שיכלעך, און לאָזט זיך געהן אין קיך. זי שטעלט אוועק אויפ'ן טיש אַלץ, וואָס זי האָט געפונען אין אייז־שענקעל: סאַלאַד, קאַלט פליש, אַ פלאַש פּאָרט־ווין, זי זעצט זיך צו צום טיש, גיסט זיך אַ גלעזעל ווין. זי טוט איין זופּ, הויבט אָן עסען, און הערט גלייך אויף. דער אַפּעטיט האָט זיך מיט אַמאָל אָפּגעטון פון איהר. עס איז איהר אומעטיג צו פערבלייבען אַליין אין קיך. זי רוקט אוועק פון טיש, לעשט אויס דאָס ליכט אין קיך און געהט אַריין אין שלאָפצימער. מאָריס שלאָפט שוין, זי הערט זיין טיפען אָטעמען מיט אַ לייכטען פייף. זי טוט זיך אויס שנעל און לייגט זיך אַריין אין בעט, לעבען איהם, אויסהיטענדיג זיך נישט אָנצורירען איהם.

פאַרוואָס איז זי אַזוי אומרוהיג? וואָס האָט דען פּאַסירט, וואָס זי פיהלט זיך אַזוי פערקלאַפּט? זי איז געווען „די קעניגין פון באַל". וואַלטער האָט דאָס איהר געזאָגט, אַזוי האָט זי, און יעדען פאַלעס אויסגעזעהן אין די'בע אויגען. מאָריס האָט קוים אומגעקוקט אויף איהר. ער איז פריה אוועק אַריין אין קאַרטען־צימער און איז דאָרט פער־בליבען, ביז וואַנען מען האָט בעדאַרפט געהן אַהיים. איז זי דען בדוגמא אויף מאָריס'ס פאַר זיין גלייכגילטיגקייט? ניין, אָבער וואַלטער'ס ריידער האָבען עפּעס אויפגעריהרט אין איהר אַ נייע בענקשאַפט, וואָס האָט געריהט טיף אין איהר... אַ צערטלעכקייט, וואָס האָט זיך פונאַנדער־געשפּילט אין איהר, די פיקעלדיגער ווין... וואָלט אָבער וואַלטער געווען איהר מאַן, וואָלט ער איצט אוודאי אויך געשלאָפען פונקט ווי מאָריס.

זי האָט נישט געקענט איינשלאָפען און האָט אַזוי לאַנג זיך געדרעהט, אַן'אומרוהיגע, פון זייט אויף דער אַנדערער, ביז מאָריס האָט זיך דערפיהלט איהר נאָהענטקייט. ער האָט אַרויפגעלעגט זיין האַנט אויף איהר אַקסעל, פון געוואוינהייט זי צוגעצויגען צו זיך און מערמלענדיג, נאָך אַלץ שלאָפענדיג, זי געגומען קושען. איהר האַרץ איז געווען בעשווערט, דאָך האָט זי געלאָזט איהרע ליפּען זיך בעגעגענען אין דער פינסטער מיט זיינע. דער קוש, וואָס איז אַמאָל געווען אַ פער־באַטענע פרוכט, איז איצט געוואָרען אַ חוב, אַ מנהג. אַזוי איז דאָס גאַנצע לעבען... אַזוי איז די ליבע... אַזוי זענען זיי, די מענער... מאָריס... וואַלטער... די אַנדערע... זיי זענען אַלע גלייך. מינא וויינט היינט אַן מעהר גאָרנישט גלויבען...

א לובלינער מאנופאקטור-סוחר איז די נעגעל פון זיין אנגעשטעלטענס כלה

צרות פון א סוחר, וואס האט אויסגעקויפט א פאטענט אויפ'ן נאמען פון אנגעשטעלטען. — קרענאלינא לערנט איהר חתן לייזערקע ווי אזוי צו פערכאפען דעם סוחר'ס געשעפט. — לייזערקע ווארפט אוועק דעם בעזים און זעצט זיך ביי דער קאסע. — דער סוחר ווערט בעשולדיגט אין גנבה, לויפט ער צום רבי'ן און איז זיך מתוודה אין אורזשאנד סקארבאווע

אנ'אפערע, וועלכע איז כאראקטעריסטיש פאר דער היינטיגער ווירקליכקייט

אין די לובלינער סוחרישע קרייזען טומלט זיך מיט אנ'אפערע, וועלכע איז זעהר כאראקטעריסטיש פאר די היינטיגע ווירטשאפטליכע און האנדעלס-בעציהונגען.

איינער א מאנופאקטור-סוחר האט היי-יאהר אויסגעקויפט א פאטענט נישט אויף זיין נאמען, נאר אויפ'ן נאמען פון זיינעם אנ'אנגעשטעלטען, א גאר יונגער, אנ'ערענטליכער, אנ'איידעלער, א טאטענס א קינד און פון א פיינער היים.

געטון האט ער עס, כדי אזוי ארום צו פערשטעלען דעם וועג צו זיך די סעקוועסטראטארען און עקזעקוטארען פון שטייער-אמט. די וועקסלען האט ער געצאהלט און אין פריוואטען-האנדעל האט ער גאר נישט געטראכט צו באנקראטירען.

אויסערליך איז די פירמע געבליבען די זעלבע, פארמעל אבער איז דאס געשעפט געווען, הייסט עס, אפגעשריבען אויפ'ן נאמען פון דעם אנגעשטעלטען.

וואלט מסתמא געווען אלץ וואויל און גוט, נאר בעהיט און בעשירמט זאל מען ווערען פאר די ווייבער.

דאס בחורל האט היינטיגען ווינטער תנאים געשריבען און בעקומען א כלה א צאצקע, א מיידעל מיט א פיסקעל און מיט א קעפעל און מיט א קל-וחומר, פון וועלכען זי האט גערדרונגען, אז „ווי באלד צו מיין קעשענע, וואו דו טארסט נישט צוגעהן, מעג איך יא צוגעהן, מכל שכן צו דיין קעשענע, וואו דו מעגסט יא צוגעהן, מעג איך דאך אודאי צוגעהן".

בקיצור, דאס מיידעל האט זיך פערמאסטען צוצוגעהן צו דער קעשענע פון איהר חתנ'ס שעף.

זי האט איהר חתנ'דעל אוועקגעפיהרט אויף א שפאציר אין שטאטישען גארטען און דארט איהם געעפענט דעם מוח.

— ביסט א פרייער, לייזער... אזא געלעגענהייט מאכט זיך נישט יעדען טאג... עהרליך איז שווערליך... בעזונדער, וואס הייסט עס? דער פאטענט איז אויף דיין נאמען, דו ביסט דער באלעבאס און דו גאר דרייסט זיך ארום אין געשעפט מיט א בעזים אין האנט! דו פאלג מיך און פון מארגען אן זאלסטו אוועקלייגען דעם בעזים, ארונטערגיין אונטערן בופעט, אוועקזעצען זיך ביי דער קאסע און ווייז זיי, אז דו ביסט א מענש, אז דו ביסט א חתן מיט א כלה, מיט א מעטריקע און מיט א פאטענט און טאקע מיט אנ'אייגען געשעפט.... אז דו וועסט מיך פאלגען, לייזר, וועסטו זעהן ווי גוט ס'וועט דיר זיין. דו וועסט זיין א סוחר און איך וועל פאהרען קיין זאקאפאנע...

דער חתן-בחור איז שוין יענע נאכט נישט געשלאפען און זיך גוט איינגע'חזר'ט די ראל, ווי אזוי ער זאל אויפצומארגנס האנדלען.

אויפצומארגנס אינדערפריה האט דער סוחר זיין אנגעשטעלטען נישט דערקענט. אנשטאט אויסצוקעהרען דאס געשעפט, האט ער זיך טאקע אוועקגעזעצט ביי דער קאסע.

— וואס איז מיט דיר געשעהן, לייזערקע?

— היות, מיר קומט פענסיע פאר עטליכע וואכען, וויל איך זיצען ביי דער קאסע און מיר דאס אפנעהמען.

א ווארט צו א ווארט און דער סוחר האט דערשמעקט, וואס מיט לייזערקען איז געשעהן. האט ער זיך נישט וויסענדיג געמאכט און —

— אדרבה, זיץ לייזערקע ביי דער קאסע... איך האב שוין לאנג געטראכט, אז דו וואלסט געווען א גוטער קאסירער. דו ביסט דאך זעהר אנ'ערענטליכער און עהרליכער... אז איך וועל דארפען געלד, וועל איך דיר רעדען און איך וועל דיך טאקע מיטנעהמען קיין לאדז נאך סחורה.

לייזערקע האט געשמייכעלט און עס האט איהם הנאה געטון.

אין זעלבען טאג איז לייזערקע אוועק מיט א ראפארט צו זיין כלה: איך בין שוין טאקע א סוחר.

— נו, זעהסט, אז וועסט פאלגען דיין כלה, וועסטו זיין א לייט.

במשך צוויי דריי טעג האט אבער דער סוחר ביסלעכווייז ארויסגעטראגען די סחורה פון געשעפט און זיך געטראכט, אז עס וועט גענוג זיין ווען זיין אנגעשטעלטע וועט האבען דעם פאטענט מיט די פיר ווענט.

איז דער חתן ווידער אוועק מיט א ראפארט צו דער כלה:

— קרענאלינא (פון קריינדעל) ס'איז נישט גוט! מיין סוחר מאכט ויברח מיט דער סחורה, די פאליצעס זענען שוין ליידיג.

איז קרענאלינא אויפגעשפרונגען:

— איז ער דאך א גנב! וואס הייסט, ער שלעפט מיין סחורה! איך וועל איהם דאס נישט שווייגען! אין קרימינאל אריין וועט ער ביי מיר געהן! לייזערקע שוין זאלסטו גיין אין פאליציי-קאמיסאריאט מעלדען וועגען דעם!

די כלה האט געווארט אויפן גאס און דער חתן האט אין פאליציי-קאמיסאריאט געמאלדען, אז דער און דער, וועלכער איז אייגענטליך אנ'אנגעשטעלטער ביי איהם, האט איהם ביינאכט בע'גנב'עט דאס געוועלב.

פאליציי האט געטון דאס איהריגע און אין דער זעלבער נאכט זענען אגענטען געווען מיט א בעזוך ביים „גנב".

דער סוחר האט זיך ארומגעזעהען, אז דאס איז א שפיל פאר'ן טייוועל. קרענאלינא וועט איהם טאקע פיהרען אין קרימינאל אריין.

אליין א פרומער יוד, א חסיד, איז ער אוועק צום רבי'ן נאך אנ'עצה און פון רבי'ן איז ער גלייך אוועק אין אורזשאנד סקארבאווע און זיך מתודה געווען.

— נעהמט אייך וויפיל איך בין שולדיג, מאכט עס מיט חסד און ראטעוועט מיך ארויס פון קרענאלינאס הענד.

ווי אזוי דער אורזשאנד סקארבאווע האט דעם ענין ערלעדיגט איז נאכנישט קלאר, ווייל דער סוחר האנדעלט נאך אונטער.

דערפאר אבער האט זיך דער אויספארשונגס-אמט גענומען צו דעם ענין און א סברה, אז קרענאלינא צוזאמען מיט לייזערקע וועלען זיך נאך מוזען פערענטפערען ביים גרינעם טיש.

ירושלים'ער שטאט-פערוואלטונג ווערט שארף קריטיקירט

צוליב איהר שטעלונג צום לאקאטארען-שוץ

ירושלים, (יט"א) אויף א פערזאמלונג, וואס איז צונויפגערופען געווארען דורך 5 פראפעסיאנעלע ארגאניזאציעס אין ירושלים, כדי צו ארגאניזירען אנ'אקציע געגען צו הויכען דירה-געלד פאר פריוואטע וואוינונגען און געשעפטס לאקאלען, איז אויך אנגענומען געווארען א שארפע רעזאלוציע געגען דער ירושלים'ער שטאט-פערוואלטונג. איינע פון די רעזאלוציעס קריטיקירט די שטעלונג פון דער ירושלים'ער שטאט-פערוואלטונג צו דער פראגע פון לאקאטארען שוץ און פאדערט ארויסצונעמען דעם ענין פון דער קאמפעטענץ פון דער שטאט פערוואלטונג און איבערגעבען דער רעגירונגס מאכט.

גרויסער צוזאמענפאהר פון ישיבות „בית יוסף" אין מעזריטש

מעזריטש (יט"א) די טעג איז דא פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון אלע אבטיילונגען פון די נאוואהרודקער ישיבות „בית יוסף", וועלכע זענען פערשפרייט אין צאהלרייכע שטעט אין פוילען און אין אויסלאנד. עס זענען זיך צונויפגעקומען לערך 100 דעלעגאטען פון 50 ישיבות אין פוילען ווי אויך א דעלעגאציע פון ארץ-ישראל: הרב יחיאל צוקער פון בני-ברק און הרב ד"ה בידניק (דווינסק).

ווי בעוואוסט, זענען בית יוסף-ישיבות אין אלע יודישע ישובים אבגעגעבען מיט'ן רעיון פון פערשפרייטען ישיבות אין אלע יודישע ישובים, וואו מען זאל קענען צוציהען די יוגענד צום לימוד התורה. די קאנפערענץ האט זיך הויפטזעכליך פערנומען מיט דער פראגע פ'ן פערפעסטיגען די שוין עקזיסטירענדע ישיבות און גרינדען נייע.

רעכענענדיג זיך מיט דעם פערגרעסערטען רעליגיעזען עלעמענט צווישען די עולים אין ארץ-ישראל, זענען שוין אהין אריבערגעפאהרען א געוויסע צאהל ישיבה-בחורים וועלכע האבען דארט געשאפען אייניגע ישיבות. אויף דער קאנפערענץ איז בעטראכט געווארען די מעגליכקייט פון פערשפרייטען די נעץ פון ישיבות „בית-יוסף" אין די ביי-געשאפענע קאלאניעס. צו דעם צוועק איז אויסגעוועהלט געווארען א דעלעגאציע, וועלכע וועט בקרוב אבפאהרען קיין ארץ-ישראל.

די קאנפערענץ איז פארגעקומען אין אייגענעם בנין פון דער מעזריטשער ישיבה „בית-יוסף", וועלכע איז איינע פון די גרעסטע ישיבות אין פוילען, צעהלענדיג עטליכע הונדערט תלמידים.

Dr
Wołkowyski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02
נעמהט אן אין הויט- און ווענערישע קראנקהייטען. מענער-שוואכע
פון 8–11 ביי טאג און פון 4–9 אָוונד

קינסטלער און פרוי

לעבענסגעשיכטע פון לעאנארדא דא-ווינטשי און די פרוי מאנא ליזא. וועמעס שמייכעל ער האט פעראייביגט

פון שאול ראסקין

(3

פליגלען פאר דער מענשהייט

האט זיך לעאנארדא דא-ווינטשי בעזעצט אין מילאן, אין דינסט פון דעם פירשט לודאוויקא מארא, א זאנדערבארער-הערשער, וועגען וועלכען אונז וועט נאך אויסקומען צו רעדען, ער האט בעשטימט דעם קינסטלער א געוויסען געהאלט אויסגעצאהלט רעגעלמעסיג פון זיין קאסע, האט לעאנארדא דא-ווינטשי זיך גענומען א וואוינונג פאר ארבייט און ארבייטער, באלד זענען צו איהם אנגעקומען לערנלינגען, צווישען זיי איינער פראנטשעסקא, וועלכער איז געווען איבערגעגעבען דעם מייסטער ביזן לעצטען טאג פון זיין לעבען. און גאר באלד האט זיך לעאנארדא גענומען בויען א זאך, וואס איז געווארען די בעגייסטערונג און די טראגעדיע פון זיין לעבען — פליגלען פאר דער מענשהייט.

נאך אלס קינד פלעגט לעאנארדא געפינען זיך בעסטען פערגעניגען אין נאכקוקען דאס פליהען פון פויגעל, ער פלעגט כאפען א פויגעל כדי עס פריי צו לאזן און נאכפאלגען מיט פערכאפענדיגען אינטערעס די בעוועגונגען פון די צעשפרייטע פליגלען פון דעם גליקליכען, בעפרייטען פויגעל. ער פלעגט אין שלאף זעהן חלומות, ווי א גרויסער פויגעל קומט צו איהם און בעריהרט זיינע ליפען מיט די פליגלען. קיין איינע פון די העלדען-לעגענדעס האט אויף איהם נישט געמאכט אזא איינדרוק ווי די לעגענדע וועגען איראקוס, דער זוהן פון דאדאיעס, וועמען עס האט זיך פערגלוסט צו פליהען. די מעשה דערציילט, ווי איראקוס האט זיך אויפגעבויט פליגלען פון וואקס און איז מיט זיי דערפלויגען צו דער זון, און איראקוס איז ארונטערגעפאלען און צעשמעטערט געווארען, ווען דער לעהרער האט איהם אין דער שולע געפרעגט: ווער איז דער גרעסטער העלד פון אלע אלטע מעשיות? האט לעאנארדא נישט טראכטענדיג לאנג געענטפערט: איראקוס מיט זיינע פליגלען.

מענשען מוזען קאנען פליהען, מענשען מוזען קריגען פליגלען! זיי וועלען דאס קריגען דורך זייער וויסען; דער וואס ווייסט, קאן אלץ בעזיגען.

און לעאנארדא האט זיך געשטיצט אויף זיין גרויסען גלויבען און וויסען, ער האט אנגעהויבען טראכטען צייכענען, רעכענען און בויען א מאשין. וואס זאל אויפהויבען דעם מענשען פון דער ערד צום הימעל — דער מענש זאל פליהען.

דאס איז געווען מיט העכער פיר הונדערט יאהר צוריק. אזוי לאנג האט עס גענומען ביז די וויסענשאפט און דער מענשליכער שכל זענען צוריקגעקומען צו די פליגלען, וועלכע לעאנארדא האט דערפיהלט און אנגעצייכענט.

וואס איז געווען זיין אידעע? די אידעע — א גאנץ פראסטע, ווי יעדע געניאלע אידעע איז איינפאך — אויפצובויען א מאשין, לויט דער סטרוקטור און מעכאניק פון א פויגעל. אט דאס, וואס דער היינטיגער עראפלאן איז געווארען.

ער האט אין זיין סטודיא געהאט א ספעציעלען צימער פאר זיין פליה-מאשין. אסטרא — זיין שמיד, א מעכטיגער יונג מיט איין אויג, עהנליך צו א ציקלאפ, איבערגעגעבען דעם מייסטער מיט לייב און נשמה — האט איהם געהאלפען בויען, און איז געווארען איינגעגלויבט אין דער פליה-מאשין אפשר נאך מעהר ווי לעאנארדא. יעדענפאלס, אומגעדולדיג איז ער געווען, ווען די פליה-מאשין איז נאך נישט געווען פערטיג, ווען לעאנארדא האט נאך געטראכט און געמאכט מאטעמאטישע קאלקולאציעס, איז געזעסען טעג און נעכט איינגעבויגען איבער די צייכענונגען, ציפערען, פראיעקטען, דיאגראמען, האט שוין זיין געהולף, דער שמיד אסטרא, מעהר קיין געדולד נישט געהאט, ער איז בעשטאנען, אז ער וויל פליהען, ער וויל אויספרובירען די פליגלען, אומזיסט האט איהם לעאנארדא געזוכט אפצורייסען — עס האט נישט געהאלפען. ענדליך האט מען איהם איינגעוויקעלט אין ווייכע און אנגעבלאזענע זעק און קליידער, מען האט איהם צוגעבונדען די אויפגעבויטע פליגלען אין מאשין, ארויפגעבראכט איהם אויף א דאך, כדי פון דארט א פליה צו טון. און באמת צוערשט האט עס איהם א הויב געטון אין דער הויך אבער דערנאך איז ער אראפגעפאלען. צום גליק איז ער געפאלען אויף א הויפען ווייכען מיסט און איז אפגעקומען מיט שרעק, אבער אהן וואונדען. צום געלעכטער פון אלע ארומגעזאמעלטע בירגער, סקעפטיקער און גלאט נישט-פערגינער. אלע האבען געלאכט. ווער האט דאס געזעהען אזא זאך? וואס איז דער מענש — א פויגעל, א מלאך אדער א טייוועל?! אדער אפשר איז לעאנארדא דא-ווינטשי א בישוף-מאכער? יא, גיכער פאר אלץ איז זיי איינגעפאלען, אז לעאנארדא איז א מכשף, א שונא פון גאט, אין בונד מיט'ן טייוועל, אנ'אנטיכריסט און גאט-לעסטערער.

עס איז געווען א צייט פון ליכט און פינסטערניש. קונסט און פרייער געדאנק האבען ביטער געקעמפט אנטקעגען רעליגיעזען פאנאטיזם. די אינקוויזיציע האט פונאנדערגעלייגט איהרע שייטערהויפענס, און אויף זיי פערברענט יודען, אפיקורסים און בשוף-מאכער. אלטע ווייבער פלעגען האנדלען מיט „וואלף-פלייש", ציגענע הערנער, לעבערלעך פון געהאנגענע, אלס רפואות געגען אלע מינים קראנקהייטען. אלע סארטען אלכעמיקער, שטערענזעהער, אסטראלאגען, בלוט-טרייבער, שארלאטאנעס און פאנאטיקער האבען געהאט א מאכט איבער די מוחות פון מענשען אין יענער צייט. מיט זיי זענען געשטאנען די מאנאכען און די קירך, פויפסטען און קארדינאלען. זיי פלעגען פערפאלגען די פריידענקער, אפיקורסים און „מאגיקער", זיי מאטערען, הענגען און ברענגען אויף פייערען, און קיינער איז נישט זיכער געווען, צי וועט אזא פייער איהם נישט פערכאפען. עס איז געווען גענוג, אז מען זאל וועגען א פרוי א זאג טון, אז מען האט איהר געזעהען פליהען, רייטענדיג אויף א בעזים, דורכ'ן קוימען צו דעם „העקסען-פעסט", דארט וואו דער „גרויסער באק" פראוועט זיינע ארגיעס, אז מען זאל איהר משפט'ן און פערברענען אלס מכשפה.

עס איז געווען גענוג ארויסצולאזען ווערטער לעאנארדאן א קלאנג, אז ער איז אין בונד מיט'ן טייוועל געגען גאט, אז א המון זאל שטורעמען זיין הויז און ברעכען טויער און פענסטער, און זיין לעבען זאל הענגען אויף א האר, ווען נישט א קאמפאניע סאלדאטען, וואס איז צופעליג פערבייגעגאנגען, וועלכע האט איהם געראטעוועט.

אבער לעאנארדאס טרוים איז נישט בלאסער געווארען פון דעם שפאט און געלעכטער, און אויך נישט פון די נישט-געלונגענע עקספערימענטען. ער האט ווייטער געארבייט מיט זיין שמיד אסטרא. אומענדליכע צאהלען בויגענס פאפיר האט ער בעדעקט מיט מאטעמאטישע פארמולעס און קאלקולאציעס, און ווידער, ווען נאך א שטיק צייט איז אריבער, האט זיך אסטרא ווידער אנגעהויבען בעטען און רייסען צו פליהען. און ווען ער איז ווידער אראפגעפאלען, איז דאס שוין נישט אפגעגאנגען אזוי גלאט: ער האט זיך צובראכען ביידע פיס און איז פערבליבען א קריפעל אויף זיין גאנצען לעבען. דער דורכפאל האט אזוי דערדריקט דעם טרייען שמיד, אז ער האט פערלוירען זיין געזונטען פערשטאנד, און ער איז פערבליבען ביי לעאנארדאן פאר זיין גאנצען לעבען, אלס א שמערצליכער פארוואורף פאר האבען פאנטאסטישע חלומות.

אבער זיך שיידען מיט זיינע חלומות האט ער נישט געקאנט. פליגלען זענען אריינגעוואקסען אין זיין נשמה צוטיף. האט ער געהאדעוועט טויזענטער טויבען, און אין זיין הויז האבען געוואוינט מאסען ווילדע פויגעל. זיי פלעגען זיך זעצען אויף זיינע אקסלען און הענט, קושען איהם, און דוכט זיך טרייסטען איהם, ווען ער איז שוין געווען אלט, ארים און צובראכען, פלעגט ער ארויסגעהן אויפן מארק, און פאר זיין לעצטען געלט אפקויפען די פויגלען אין שטייגען, זיי ארויסלאזען אויף דער פריי, און מיט ליבע און קנאה נאכקוקען זייער פליהען. ווייסע שוואנען זענען פאר איהם געווען דער סימבאל פון זיינע חלומות.

אמאל פלעגט ער ארויפקלעטערען אויפ'ן העכסטען שפיץ פון א בארג און דארט בלייבען שטעהן, און ער האט זיך געדארפט אנטאן א גרויסען כוח און צוריקהאלטען זיך פון אראפשפרינגען און צושמעטערט ווערען.

ער פלעגט זיך צוריקהאלטען מיט א שמייכעל: „עס וועט קומען... עס וועט זיין... פליגלען וועלען אויסוואקסען. אויב נישט איך, וועלען אנדערע קומען און ברענגען פליגלען. מענשען מוזען פליהען... מענשען וועלען ווערען געטער דורך זייער וויסען... א גרויסער ווייסער פויגעל — א שוואנען-פויגעל — מיט ווייט צעשפרייטע ווייסע פליגעל, און אויף זיין רוקען דער מענש, וועט זיך טראגען דורך די הימלען... דער מענש וועט זיגען".

און זיין זיג האט זיך אנגעהויבען פון לעאנארדא'ן, פון איהם, וועמעס נאמען איז „דא-ווינטשי", א נאמען פון אקליין שטעטעל, אבער וואס בעדייט אויך — דער פלאץ פון זיג.

(פארזעצונג קומט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

ארץ-ישראל-אקאדעמיע אין פילהארמאניע

רעפעראטען פון לאצקי בערטאלדי און דר. א. ש. יורים

פערגאנגענעם דאנערשטאג איז אין פילהארמא־ניע־זאל פארגעקומען א גרויסע ארץ־ישראל אקאדע־מיע, אין צוזאמענהאנג מיט דער קאמפאניע פאר'ן קרן־היסוד, וועלכע ווערט איצט געפירט אין פוילען.

די אקאדעמיע האט געעפענט דער פארזיצער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאדז דעפ. ד"ר ראזענבלאט.

דאן האט בעקומען דאס ווארט דער דעלעגירטער פון קרן־היסוד־דירעקטאריום אין ירושלים

וו. לאצקי בערטאלדי

וועלכער האט צוו. אנדערן געזאגט: ס'איז שווער צו רעדען וועגען ארץ־ישראל ניכטער, פראזאאיש. ווען מען זעהט ווי די גענענווארט און צוקונפט הויבט אן אזוי ענג פערבונדען צו ווערען מיט דער געשיכ־טע, מיט אונזער פערגאנגענהייט, ווערט מען פאע־טיש געשטימט. ווען מען זעהט, ווי ס'הויבט אן פארטגעזעצט צו ווערען די גרויסע יודישע געשיכטע, קען מען נישט בלייבען גלייכגילטיג. איך וויל אבער מאכען די אנשטרענגונג, כדי גובר צו זיין די פאע־זיע און רעדען וועגען ארץ־ישראל ניכטערע רייד.

ארץ-ישראל איז שוין פאר קיינעם קיין פראגע נישט

דאס איז א זעלבסטפערשטענדליכקייט, ס'איז פונקט אזא פראגע, ווי מען וועט פרעגען א פראנצויז וואס ער זאגט עפעס וועגען פראנקרייך. יודען זענען שוין בעהאפטען מיט ארץ ישראל, אפילו די גרעס־טער שונאי ציון קענען דאס מעהר נישט לייקענען. אבער דערמיט איז נישט געזאגט געווארען, אז אין ארץ ישראל זענען נישט פארהאן נאך זעהר פיל פראגען צו פערענטפערן, אין דער זעלבער צייט ווען דאס לאנד האט אויסגעהאלטען דעם עקזאמען אפילו פאר אזעלכע עקזאמינאטארס ווי יודען אליין זענען. ארץ ישראל איז איצט געווארען דאס איינציגע לאנד פון יודישער אימיגראציע, דאס לאנד האט אין לעצ־טען יאהר אריינגענומען אין זיך און איינגעזאפט ווי א שוואם 50 טויזענד יודען און דערביי איז דאס גע־שעהן דער ערשטער אויסנאהם פון דער געשיכטע. ס'איז נאך נישט געווען קיין עמיגראציע־לאנד פון וואנען ס'זאל נישט געהען קיין רעעמיגראציע. פון ארץ ישראל איז אן די לעצטע צוויי יאהר נישט גע־ווען קיין שום צוריקוואנדערונג. ארץ ישראל איז געווארען

דאס ווירטשאפטליכע אתה־בחרתנו=לאנד

אין א וועלט פון קריזיס, אין א וועלט פון מרה־שחורה — דאס לאנד פון פראספעריטי, רחבות און אויפבליה, מ'קען נישט אדורכגעהן די גאסען פון תל אביב צוליב דעם אנלעג פון בוי־מאטעריאלען, חיפה האט אין פערלויף פון לעצטען יאהר פערפירפאכט איהרע אינוועסטיציעס און בנינים, און אפילו אין ירושלים, אין דער סטאטעטשנער שטאט איז די בוי־בעוועגונג גרויס. דאס זעלבע אויך אין אלע ישובים.

ווען מען קומט קיין ארץ ישראל פרעהט מען זיך, מען שמייכעלט, פונקט אזוי ווי ביי יעדען מענש מוז זיך בעווייזען א שמייכעל ווען ער זעהט דאס וואקסען און ענטוויקלען זיך פון זיין קינד.

אין דער גאנצער וועלט איז דער אימפארט און עקספארט געפאלען, אין ארץ ישראל איז געשטיגען סיי דער עקספארט און סיי דער אימפארט, אין יאהר 1933 האט דער אימפארט בעטראפען 11 מיליאן פונט, אין יאהר 1934 — 15 מיליאן פונט. אין די ארץ־ישראל בענק ליגען 14 מיליאן פונט דעפאזיטען.

דאס איז א בעוויז פון א שפע אין געלד

מ'האט געזאגט, אז אין ארץ ישראל קען זיך נישט ענטוויקלען קיין אינדוסטריע, ס'איז נישט פארהאן קיין טרייב־קראפט און נישט קיין רויה־שטאפען. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער ירדן גיט קראפט אויף צו עלעקטריפיצירען דאס גאנצע לאנד. דער נאפט פון מאסול געהט ביז צום חיפה'ער פארט, ס'ווערען שוין געשאפען א נייע עלעקטרישע סטאציע, דער ים־המלח ווערט שוין אויף אזוי פיל עקספלואטירט, אז 100 טויזענד טאן קאלי איז שוין פון דארט ארויסגענומען געווארען און דארט ביים ברעג פון ים המלח, וואו ס'האט קיין מענש נישט געקענט וואוינען און אויסהאלטען, געפינט זיך שוין איצט א קאלאניע „קליה", וואס זאל הייסען „קם לתחיה ים המלח", ס'האט זיך ענטוויקעלט א צע־מענט־אינדוסטריע, אייל־פאבריקען, דאס אייל ווערט שוין עקספארטירט אין 50 לענדער. איצט האבען די דייטשען אנגעהובען צו גרינדען אייזען־גיסערייען. מיט איין ווארט — די סמנים פון „פראספעריטי" זעהט מען אויף יעדען שריט. אבער דער בעסטער בע־וויז דערפאר איז די ציפער פון ארבייטסלאזיגקייט, דער גרויסער ארבייטסלאזער פאנד, וועלכער געפינט זיך ביי דער „הסתדרות" האט נישט אויסגעגעבען אין די לעצטע יאהרען קיין איין פרוטה. די פאמע־ראנצען־פראדוקציע איז געשטיגען פון 6½ מיליאן קעסטלעך אויף 20 מיליאן. און דווקא דערפאר, ווייל ארץ־ישראל לעבט איבער אזא אויפבליה, דארף מען טראכטען וועגען דעם, אז די סיטואציע קען זיך ענ־דערן.

ס'איז נישט פערהאן קיין קאנטראקט אז די „פראספעריטי" זאל שטענדיג עקזיסטירען

פון יאהר 1919 ביז 1934 זענען אין ארץ ישראל אינוועסטירט געווארען 60 מיליאן מיט 200 טויזענד פונט. ארץ ישראל האט שוין געקענט בעווייזען, אז מ'שיקט געלד אויף צו שטיצען קרובים אין גלות, ארץ ישראל האט אויך אויסגעהאלטען דעם עקזאמען בנוגע די דייטשע פליטים. 20 טויזענד יודען זענען אריין אין ארץ ישראל און זיך דארט אסימילירט מיט דעם יודישען לעבען. זיי זענען נישט צוריק ארויס־געפארען. 1000 יודישע קינדער פון דייטשלאנד זע־נען דורך די קיבצים צוגענומען געווארען פון ניהגום און האבען גענומען אויף זיך די פעראנטווארטליכ־קייט פאר ערציהען און אויפהאדעווען זיי.

און נאך דעם דאזיגען בילד פון אויפבליה דארף מען זעהן די שאטען־זייטען, וועט אפשטעלען זיך די בוי־בעוועגונג, וועלען צעהנדליגער טויזענדער אר־בייטער בלייבען אהן ארבייט, די שטאטישע פרנסות הויבען אן אנצונעמען א צו־שטארקע פאזיציע אין אונזער פאלקס־ארגאניזם, ארץ ישראל וועט געהערען צו דעם, וועלכער וועט זיך פעראנקערן אויף דער ערד. דער אונטערשיד פון עקספארט און אימפארט בעווייזט, אז אין דער הינזיכט איז דער צושטאנד א שלעכטער, מיר קענען אין דער לאנדווירטשאפט נאך אויפטון וועלטען, ס'ווערען קיין ארץ ישראל אימ־פארטירט אייער, מילך און גרינצייג. ס'ענטשטעהט א נאציאנאלע סכנה, אויב מיר וועלען ווייסער פער־וואהרלאזען דאס דארף. 7 יאהר האט קרן־היסוד נישט קאלאניזירט. אזא לוקסוס קאנען מיר זיך ווייי־טער נישט ערלויבען. די הלואה אין דער הויך פון א האלבען מיליאן פונט, וואס דער קרן־היסוד האט בעקומען, האט ערלויבט זיך אפצוזאגען פון די חר־בות. איצט דארף דער קרן־היסוד קאפיטאלען אויף קאלאניזאציע, דאס איז דער איצטיגער רוף צום גאנ־צען יודישען פאלק.

דאן בעקומט דאס ווארט

ד"ר א. ש. יורים

וועלכער זאגט צוו. אנדערן: איך געפין זיך אין א פער לעגענהייט. ווען איך דארף אפגעבען א גרוס פון ארץ ישראל, ווייל איך בין שון פון ארץ ישראל א גאנצען חודש און ווען איך בין געפאהרען אהער איז געגאנ־גען א שיף מיט 1000 נייע עולים, אויך דער חודש האט זיך שוין דעריבער זיכער פיל געענדערט, ווער ס'וויל וויסען דעם אמת וועגען ארץ ישראל מוז אליין דארט זיין. ס'איז מקוים געווארען דער חלום, אז קיין ארץ ישראל געהען אפ פולע שיפען מיט מענ־שען און צוריק געהען לעדיגע. מיר זענען זיך מפיר צו קומען אין גלות נאך נאציאנאלע קאפיטאלען פאר ארץ ישראל, ווייל מיר גרייטען צו דאס ארט פאר יעדען יוד.

די דייטשע יודען האבען אמאל נישט געוואלט הערען פון די „אסט־יודען", ווען וואלט זיי אבער געוועזן, ווען די מזרח־יודען וואלטען פאר זיי נישט געוועזן אנגעגרייט אהיים.

עס זענען פארהאן שווארצע כוחות, וועלכע ווי־לען אונז אריינוואַרפען אין דער ערד, ס'זענען

אבער נישט פערהאן אזעלכע כחות וועלכע זאלען אונז קענען ארויסוואר־פען פון דער ערד אין ארץ-ישראל

נסים זענען מיט אונז געשעהן, די ערד איז גע־ווארען צוריק פרוכטבאר, די שפראך לעבעדיג. פון 10 טויזענד דונאם ערד האבען מיר איצט 70 טוי־זענט, פון 5 דערפער 97 דערפער. אלץ האבען מיר שוין ארבייטער, האנדווערקער, אינדוסטריעלער, סוחרים, שולען, גימנאזיעס, הויך־שולען, צייטונגען טעאטערס, עקספארט, אימפארט, ספארט, מוזיק אלץ מיט אזא רחבות, וואס מ'קען זיך גארנישט פאר־שטעלען, מיר טארען אבער דעם גלות־יוד נישט ווייי־זען בלויז די וואונדער פון ארץ ישראל, מיר מוזען אויך ווייזען די שאטען־זייטען און די ערשטע צרה איז די, וואס די לאנדווירטשאפט וואקסט נישט מיט־דער שטאט. די שטאט האט זיך פערגרעסערט מיט 50 פראצענט, די לאנדווירטשאפט בלויז מיט 6 פרא־צענט. ס'ענטשטעהט דעריבער די סכנה פון א נייער גלות־ווירטשאפט. דער איצטיגער גלות האט היינט איין טרייסט — ס'איז פארהאן וואו צו אנטלויפען, וועט ארץ ישראל ווערען א גלות וועט נישט זיין וואו־אהין צו אנטלויפען. די ערד־שפעקולאציע בליהט דערפאר, ווייל דער נאציאנאלער קאפיטאל איז נישט אזוי רייך צו קאנטראלירען און רעגולירען דעם באַ־דען־האנדעל.

דאס פראבלעם פון יודישער ארבייט

איז אזוי שארף, ווייל די נאציאנאלע פאנדען זענען צו ארים, און דעריבער קומען מיר איצט מיט א רו־היג געוויסען צום פעראריטען גלות־יוד און פערלאנ־גען פון איהם געלד פאר אונזערע פאנדען צו בויען א יודיש לאנד, ס'זאל זיין וואו צו אנטלויפען, 8000 יודישע משפחות מוזען היי־יאהר איבערגעפיהרט ווע־רען אין דער לאנדווירטשאפט, זאלען מיר זיך בעמי־הען, אז אונזער גרעסטער שונא זאל נישט ווערען דער יוד, מיט די אראבער און ענגלענדער וועלען מיר זיך אנ'עצה געבען.

XXV

לאדזשער יודיש רעפרעזענטאנץ־טעאטער „ראזמאיטאשטשי"

דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

מיטוואך, 20 מערץ, 9.30 אוו. 25. יובילוי לכבוד דער טעאטער־טעטיקייט פון דיר

דוד צעלמ'יסטער

גראנדיעזע קינסטלער־איבוואזיע פון די שטערן פון יודישע און פוילישע ביהנעס

ריזען־פראגראם, וואס מען זעהט נור איינמאל אין א יובל

בילעטן אין קאסע פון שבת, 8 מערץ אן

פרטים קומען!

XXV

גרויסע פראטעסט-פערזאמלונג

אין שוץ פון לאדזער שטאטישען טעאטער

(א) אין לאקאל פון דער היגער דעקארירים־געזעלשאפט (פיעטרקאווסקא 9) איז פארגעקומען אן אויסערארדענטליכע פערזאמלונג פון פארשטע־הער פון 42 בילדונגס געזעלשאפטליכע, קולטו־רעלע און פראפעסיאנעלע ארגאניזאציעס אין אונ־זער שטאט, וואס איז צוזאמענגערופען געווארען דורך דער געזעלשאפט „פריינד פון טעאטער אין לאדז", אין שייכות מיט דער דערמאהנטער לאגע פונ'ם שטאטישען פוילישען טעאטער, אויף וועלכען עס האט זיך פערנומען די ענדעציע פון אונזער שטאט־ראט.

געקומען זענען צו דער דאזיגער פערזאמלונג העכער 200 מאן, און ס'איז ארומגערעדט געווארן די פראגע פון פערפיהרען אן ענערגישע פראטעסט־אקציע געגען דער שעדליכער קולטור־צושטערע־רישער טעטיגקייט פון דער ענדעקישער שטאט־ראט־מעהרהייט.

מיט באריכות'דיגע רעדעס וועגען די גרויסע פערדינסטען פונ'ם לאדזער שטאטישען טעאטער לטובת דער פוילישער קולטור און בילדונג, זענען ארויסגעטראטען די ה"ה קאנזשעווסקי און ד"ר טאמאשעווסקי.

זיי האבען גענוי, מיט ציפערן און דאטען, דערוויזען וואס פאר א וויכטיגע בעדייטונג עס האט דאס דאזיגע טעאטער פאר לאדז, און אז דאס איז אן אומדערהערטע עוולה אפצונעהמען ביי איהם (אנשטאט צו פערגרעסערן) די שטאט־סובסידיע, וואס עס בעדראהט זיין אונטערגאנג.

נאך די רעדעס און דער דיסקוסיע, וואס האט געטאדעלט די מעשים תעתועים פון דער לאדזער ענדעציע, איז אנגענומען געווארען אן אנשפרעכענדע פראטעסט־רעזאלוציע.

מאנטאג ו 11 אדר ב' תרצה

מערץ

זון־אויפגאנג 6.00
זון־אונטערגאנג 5.33

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(א) דעם 15 ד. ח. פון 8 אין דער פריה וועט אין לאקאל, פיעטריקאווער 165 אנהויבען צו אמטירען א צוגאב־פאבאר־קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז־שטאט 1.

עס דארפען זיך צושטעלען די פאבאראוועצעס פון יאהר 1913 אין עלטערע, וועלכע האבען זיך לעת־עתה נישט צוגעשטעלט צו אנ'איבערזיכט, האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער־פליכט, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי־קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נא־מענטליכע אויפפאדערונגען פון דער שטאטישער סטאראסטווע.

שוידערליכער זעלבסטמארד

פון א פעראריטען יודישען סוחר

(א) נעכטען, אין די מיטאג שעה'ן, האט זיך אויף קילינסקיעגא 44 אפגעשפילט א שרעקליכע טראגעדיע:

פון א טרעפען פענסטער, צווישען צווייטען און דריטען שטאק, האט זיך דארט אראפגעווארפען דער 41 יאהריגער שמואל גרינבלאט (פון ציגעל גאס 41), א פעראריטער סוחר, וועלכער האט זיך לעצטענס געפונען אין אנ'אויסנאנגסלאזער לאגע צוזאמען מיט זיין פרוי און 3 קינדער.

גרינבלאט איז דערהרג'עט געווארן אויפ'ן ארט.

א זעלבסטמארד

(א) אויפ'ן פעלד ביי דער גאראפיך גאס אין רודע־פאביאניץ האט מען געפונען א פער'סמ'טען מיט זאלץ זויער א געוויסען יאן זשיאלקאווסקי (פון גארפיכא 45).

מ'האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפ געפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

די סיבה פונ'ם זעלבסטמארד איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

פון לינקס און רעכטס

נעכטען זענען פארגעקומען צוויי מיטינגען

(א) נעכטען איז אין זאל פון פילהארמאניע פארגעקומען א גרויסער מיטינג פון א.ק.ר. פ.פ.ס., אויף וועלכען דער דעפוטאט זשולאווסקי האט גע האלטען א גרויסע רעדע וועגען דער פאליטישער און ווירטשאפטליכער לאגע אין לאנד.

* * *

א גרויסען מיטינג האבען אויך צוזאמענגע רופען די ענדעקעס אין העלענאוו. דארטען האבען די איצטיגע „שטאט־באלעבאטים" גערעדט וועגען עניינים פון דער לאדזער שטאט־פערוואלטונג.

דער פערלויף פוןביידע מיטינגען איז געווען א רואיגער.

עפענונג פון דער 29=טער איפס-אויסשטעלונג אין לאדז

(א) נעכטען איז פייערליך געעפענט געווא־רען אין דער שטאטישער קונסט־גאלעריע (אין שענקיעוויטש=פארק) די 29־טע בילדער־אויסשטע־לונג פונ'ם ווארשאווער „איפס".

עס זענען אויסגעשטעלט געווארען בסך הכל 182 בילדער, און צווישען זיי, איינינע פרעמירטע.

אויספלוגען קיין פאלעסטינע פון 630.— זל. און

ארגאניזירט:

„ארביס" פיעטריקאווער 18, טעל. 249=33
„ ,65 „ 201=20

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07

ספעציאל־ארצט פאר מענער־שוואכע־בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט.

זונטאג פון 9—1 פארמיטאג.

פאר אונבעמיטעלטע—לעמשניצע־פרייזען

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: א. פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10), א. כארעמזא (פאמארסקא 12), ע. מילער (פיעטריקאווער 46), מ. עפשטיין (פיעטרקאווער 225), ז. גארטשיצקי (פשעיאזד 59), ג. אנטאניעוויטש (פאביאניצער 56).

א גשהאנגענער אויפ'ן טויער פונ'ם פארק פון 3 מאי

(א) נעכטען אדום 11 אין אווענד האט מען געפונען אנ'אויפגעהאנגענעם אויפ'ן טויער סלופ פונ'ם 3 מאי פארק אנ'אומבעקאנטען יונגענמאן פון א יאהר 30, מיטעלוואוקסיג, א ליסער בלאנדין, געשטופעלטער פנים, אנגעטון אין א בראנזאווער קורטקע און גראנאט הויזען.

דעם טויטן קערפער האט מען איבערגעשיקט אין פראזעקטאריום.

א ליטעראַרישער אווענד אין „וויזא“

מיטוואך 9 אווענד ווערט אין לאקאל פון „וויזא“, שענקעוויטש 26 פארקומען א דיכטער - אווענד אויף וועלכען דער בעקאנטער פאעט, רעד. פון „צפיגא“, ד״ר ראמאן בראנד-שטעטער, וועט רעציטירען זיינע ווערק.

קלאנג-קינא-טעאטער
Zachęta
זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער שלאגער-פראגראם
— I —
טעמפא! פערנעהם! וואהנזין!
אויפ'ן גרונד פון ליבע
KARJOKA
אין די הויפט-ראלען:
Gene Raymond, Dolores del Rio
— II —
גרויסער פילם א. נ.
„טאג פון גליק“
Dorota Wieck אין דער הויפט-ראָלע
אנהייב 4 נ. מ. שבת און זונטאג 12 בייטאג.

86 פערשוין איינס-אויף איינס

זענען פערהאַלטען געוואָרען בעת דער לעצטער אבלאווע

(א) אין צוזאמענהאנג מיט'ן גנבים-אנפאל אויף דער וואוינונג פון באלוטער שענקער שולטשעווסקי (פראנציסקאנער 33) און דעם לעצטענס שיסעריי אין דער גאס, פון וועלכער עס איז פערוואונדעט געווארען דער גנב קאזשימיעזש פיאטקאווסקי, און עס איז דער'הרג'עט געווארען צורעליג די פערבייגייענדע יונגע פרוי, מאריא גארדעצקא — זענען אדורכגעפיהרט געווארען א רייהע אבלאוועס אין „מעלינעס“, שאנד-הייזלעך א. א. פערדעכטיגע מקומות, און ס'זענען פערהאלטען געווארען 86 פערברעכער — צווישען זיי א סך, וואס פאליציי האט זיי שוין לאנג ארומגעזוכט.

מען ווייסט שוין אויך, וואו פיאטראווסקי'ס קאלעגע באלעסלאוו גריגיעלסקי און דער דריטער גנב בעהאלט זיך, און ס'וועט נישט לאנג דויערן, וועט מען זיי פאקען.

א געהיימנישפולער מארד

18 מעסער-שטעך, און מ'האט איהם קאלט געמאכט

(א) אויף כאיני — פיאסקאווא גאס, נעבען נומער 22 האט מען געפונען א דערמארדעטען מיט 28 מעסער-שטעך דעם 35 יעהריגען קוימען קעהרער אלפרעד פרימקע (פון וויעזשבאווע 17 אויף כאיני).

ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, האט זיך פרימקע שפעט ביינאכט צוריקגעקעהרט פון א סעודה, זענען איהם בעפאלען 3 פערשוין מיט מעסערס און האבען איהם „קאלט געמאכט“.

פאליציי האט פעראָרדענט אנ'אבלאווע, און 4 פערדעכטיגע זענען ארעסטירט געווארען. לטובת דער געפיהרטער אויספארשונג ווערען זייערע נעמען דערווייל נישט אנגעגעבען.

Dr. med.
R. Zalcwasser
כירורג
ציגעל-גאס 19, טעל. 125-17
נעמט אן פון 1—2 און פון 4—6 נאכמ.

פון דער יודישער דעמ. פאלקס-פארטיי

כדי בענוגע בעקאנט צו מאכען איהרע מיטגלידער וועגען דער טעטיגקייט פון שטאט ראט, רופט „די דעמ. פאלקס פארטיי“ אויף היינט מאנטאג א פארטיי פערזאמלונג. אדוו. ווייצמאן וועט אפגעבען א בעריכט פון די ביז יעצטיגע ארבייטען אין שטאט ראט. אויך די פרנסים כארי און גלאטמאן וועלען בעריהרען וועגען דער טעטיגקייט פון דער קהלה פראקציע. נאך דער דיסקוסיע איבער די רעפעראטען וועלען פארקומען וואהלען פון א נייעם פארטיי ראט.

ארעסטירט 3 יונגע באנדיטען

פון זיי וועלען נאך, האפענטליך, אויסוואקסען גדולי הדור...

(א) אין שייכות מיט'ן רויב אנפאל, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען אויף ראג זשווירקא גאס און פיעטריקאווער אויף א געוויסער זאפיא סטעמפיען — זענען ארעסטירט געווארען די דריי פערשוין, וואס האבען דעם רויב אנפאל אדורכגעפיהרט, ואילו הם: סטעפאן קיכארסקי (19 יאהר אלט), טשעסלאוו וויטשאָרעק (22 יאהר) און הענריק יאראסלאווסקי (21 יאהר).

מ'האט זיי דערווייל אריינגעזעצט אין טורמע.

גרויסע פארבערייטונגען צו דער יובילײ-פייערונג

פון דיר. דוד צעלמייסטער אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי“

די הכנות צו דער יובילײ פייערונג פון דירעקטאר דוד צעלמייסטער אויף מיטוואך דעם 20 מערץ זענען אין פולען גאנג. די יובילײ קאמיסיע ליינט ספעציעל אכט אויף דעם, אז אלץ וואס וועט פארגעטראגען ווערען אויף דעם דאזיגען אינטערעסאנטען אווענד זאל זיין נײ און אינטערעסאנט. און אלע אנטיילנעמער האבען בעקומען א בעפעהל זיך צו צופאסען צו דעם פערלאנג און דערמיט אויסדרוקען פערעהרונג דעם חשוב'ן יובילאר.

ביז היינט האבען שוין געמאלדען זייער אנטייל אלע יודישע ארטיסטען וואס געפינען זיך אין לאדז און אין ווארשא, די בעדייטענסטע פוילישע ארטיסטען פון ביידע שטאט טעאטערס, די גרעסטע עסטראדע אטראקציעס פון די ערשט קלאסיגע פערוויילונגס לאקאלען, דער לאדזער סימפאנישער ארקעסטער און דער בעריהמטער דזשאז ארקעסטער, „ווינראטבענד“.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, דעם 13-טן מערץ

6,30 פריהמארגען אודיציע, 6,33 גימנאסטיק, 6,50 פליטען, 7,25 פליטען, 8 אודיציע פאר שולען, 11,57 צייט סיגנאל, 12,03 ידיעות, 12,05 קאנצערט, 12,45 א שמועס פאר פרויען, 12,55 ידיעות פון טאג, 1 אפערן אריעס (פליטען), 1,50 עקספארט ידיעות, 1,55 בערזע, 2 פליטען, 3,45 פרעהליכע פארטעפיאנען (ק. גימפעל און ס. שפילמאן), 4,30 א לעקציע דייטש, 4,45 לידער, 5 אודיציע פאר עלטערע קינדער, 6,25 גמיצל שאפטליכע אודיציע, 6,30 ראטגעבער פאר ספארט לער און טוריסטען, 6,40 רעפערטואר פון די טעאטערן, 7,15 פליטען, 7,25 לאקאלע ספארט ידיעות, 7,30 אלגעמיינע ספארט ידיעות, 7,35 סאלאן מוזיק, 7,50 פילם איבערזיכט, 8 לייכטע מוזיק, 8,45 אווענד ידיעות, 9 קאנצערט פון פראנצויזישער מוזיק, 10 רעקלאמע קאנצערט, 10,15 טאנץ מוזיק, 11 ידיעות.

טעאטער „פילהארמאניע“ נארוטאוויטשא 20, טעל. 213-84
מ. ווינדער פרעזענטירט די ליבלינגס-ארטיסטען פון ווארשא: חנה לעווין, דוד לאוי, היימי לעווין, חיים סאנדלער, יעקב פישער, יצחק פרעלמאן, ראזא ראיסא, מ. רובין און זשעני שמילאוויטש. —:— צום 1-טען מאל אין לאדז!
היינט מאנטאג, 9 אווענד ● לעצטע 3 פארשטעלונגען
● פאפולערע פארשטעלונג ●
דער גרויסער אמעריקאנער סענסאציע-שלאגער
„ערליכע גנבים“
אין 4 אקטן פון י. קאלמאנאוויטש. רעזשי: ה. סאנדלער. מוזיק: אלשאניעצקי.
לידער — קופלעטען — דועטען — הומאר — סאטירע — וויץ!
בילעטען פון 10 פריה צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

● ר. איזראעל ●

דער בערזען-סוחר

שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

136

שולמית רובין האט געמיינט, אז דער אינספעקטאר מאכט מיט איהר ביזווילליגע וויצען אדער זי איז משוגע געווארען און זי פערשטעהט נישט וואס מען רעדט צו איהר, זי איז דאך געווען איבערצייגט, אז שמעון מארקוס לעבט נישט מעהר און איצט קומט דער דאזיגער פאליציאנט און דערצעהלט איהר וועגען קאנפראנטאציעס מיט מארקוסן און וועגען כלומרשט איהר פריינד, וויל אויפווייזען איהר אומשולד.

— און איך ערקלער אייך נאכאמאל, האט שולמית געזאגט, אז מארקוס, אויב ער איז נאך בכלל פערהאן אויף דער וועלט, האט קיין שום שייכות נישט צום ענין.

— אמת, האט דער אינספעקטאר זיך געכאפט, איהר זענט איבערצייגט, אז מארקוס איז געשטארבען, אז ער געפינט זיך נישט מעהר צווישען די לעבעדיגע, איהר האט געוויס צוליב דעם געטרויערט, אבער איך קען אייך בערוהיגען, מארקוס לעבט און איז פולשטענדיג געזונד.

דאס פלוידערען און שמועסען האט מעהר נישט געהאט קיין זין, דאס איז נאר געווען דער איינפאהר צו דער פיינליכער קאנפראנטאציע, וועלכע האט געדארפט פארקומען, דער אינספעקטאר האט דערביי געעפענט די טיר פון דעם שכנות׳דיגען צימער, און וועלכען ס'איז די גאנצע צייט געזעסען מארקוס און האט איהם ארייגערופען צו זיך אין ביורא.

— מארקוס האט זיך אוועקגעזעצט אויף א שטוהל, וועלכער איז געווען צוגעגרייט פאר איהם פונקט אקעגען שולמית'ן, כדי ביי די פראגען און ענטפערען זאלען זיך זייערע בליקען צונויפטרעפען, זיי זענען געזעסען און געקוקט אויף זיך און ס'האט זיך געדוכט, אז קיינער פון זיי וועט נישט זיין בכח ארויסצורעדען קיין ווארט. דעם אנהויב האט אין דעם פאל געדארפט מאכען דער אינספעקטאר אליין.

— אלזא, איך האב אייך ערקלערט, אז מארקוס לעבט און איז געזונד, דא האט איהר איהם פאר זיך, איך וואלט אייך בײדען מיינע הערשאפטען געבעטען צו געבען קלארע ענטפערען אויף די פראגען, וועלכע איך וועל אייך שטעלען.

ביידע האבען געשוויגען, זיי האבען נישט געוואוסט וואס דערויף צו ענטפערען. מארקוס איז פערשטעהט זיך געווען גרייט צו ענטפערען אויף אלעם, אויף וויפיל די פרוי רובין וועט נישט ליי־קענען און אויף וויפיל מ'וועט איהם גלויבען. שולמית האט זיך אויך נישט געריכט, אז דער אינספעקטאר וועט די קאנפראנטאציע אנהויבען אויף דעם אופן, ווי ער האט דאס אין דער ווירקליכקייט געטון, זי האט געמיינט, אז די גאנצע זאך וועט זיין באר וועגען די געפונענע בריף, דער אינספעקטאר האט אבער דאס אנדערש געטון.

— זאגט, מיר, מיסיס רובין, צי איז אמאל געווען א צייט ווען מיסטער שמעון מארקוס איז געווען אייער געליבטער, איך מיין דאס אין דער צייט ווען אייער מאן האט נאך געלעבט.

שולמית האט געקוקט אויף מארקוסן און דאן געענטפערט.

— יא, געווען אזא צייט.

— וואס וועט איהר דערויף זאגען מיסטער מארקוס?

— אמת געווען אזא צייט, אבער א זעהר קורצע.

— האט איהר געהאט אינטימע בעציהונגען מיט דער פרוי רובין?

— מוז מען אויף דער דאזיגער פראגע ענטפערען, האט מארקוס נאאיוו געפרעגט.

— צוליבן דער צו קען איך אייך נישט, ס'וואלט אבער געווען זעהר וויכטיג און וויל — שענסווערט, אז איהר זאלט נישט לאזען די פראגע אהן אנ'ענטפער.

— איך ערלויב אייך צו ענטפערען, האט שולמית אהן אפשטעל געזאגט.

— איין איינציגע בעציהונג האב איך געהאט מיט דער פרוי רובין.

— האט די בעציהונג געהאט פאלגען, האט דער אינספעקטאר געפרעגט די פרוי רובין, קוקענדיג אויף די פאפירען, כדי זיך נישט צוטרעפען מיט איהר בליק.

— ניין, קיין שום פאלגען.

— און איך האב געמיינט, אז פון דער דאזיגער בעציהונג איז געבוירען אייער טעכטערל, מאשעלע?

— ניין, דאס האב איך אזוי געזאגט מארקוס'ן דעמאלס ווען דאס איז מיר נוטיג געווען, איצט אבער ערקלער איך, אז דאס איז נישט אמת.

— מיר האבען אבער קלארע בעווייזען, אז רובין איז נישט פעהיג געווען צו אזעלכע געשלעכטליכע בעציהונגען, פון וועלכע ס'זאל געבוירען ווערען קינדער.

— דאס קינד איז נישט געווען מיין מאנס און איז אויך נישט מיינס... אייערס? האט דער אינספעקטאר געמאכט אנ'אנשטעל ווי ער וואלט זיך געוואונדערט.

— אזוי איז עס, איצט זאג איך דעם גאנצען אמת. דאס קינד האבען מיר, דאס הייסט איך און מיין מאן, אדאפטירט, גענומען פון אנ'אינטערנאט פאר געפונענע קינדער. מיר האבען נישט געוואוסט צו וועמען דאס קינד געהערט. ערשט שפעטער האב איך זיך דערוואוסט, אז דאס קינד האט א לעבעדיגע מאמע.

— ווער איז זי.

— דאס איז אנ'ארטיסטקע פון יודישען טעאטער אין לאנדאן, איהר נאמען איז פאני, איהר פאמיליען-נאמען קען איך איגנאנצען נישט.

דער אינספעקטאר האט זיך נישט געקענט אויסוואונדערען צוליב דער ענדערונג, וועלכע איז אריינגעטרעטען אין דער טאקטיק פון דער ארעסטירטער, אלע ענטפערען זענען געווען קלאהרע, אויפריכטיגע און זענען ארויס פון הארצען, ס'איז געווען קענטיג, אז די ארעסטירטע האט רעזיגנירט, נישט נאר פון יעדען ווידערשטאנד, נאר פון יעדען פרובען זיך צו פערטיידיגען, זי איז געווען גרייט צו טראגען אלע קאנסעקווענצען פון איהר ביז־איצטיגען לעבען און דאס האט אויפ'ן אינספעקטאר געמאכט דעם בעסטען איינדרוק. ער איז פשוט ענטוואפענט געווארען פון דעם געוועהר מיט וועלכען ער האט דאס געוואלט קעמפען, צו קיין קאמף האט שוין דא בכלל נישט געקענט קומען.

— זענט איהר גרייט דאס אלץ צו בעשטעטיגען שריפטליך?

— געוויס, אפילו שוין.

— און זענט איהר אויך גרייט זיך אפצושרייבען פון אייערע רעכט אויף אייער כלומרשט טעכטערל לטובת דער ווירקליכער מוטער פונ'ם קינד?

— געוויס, איך קען דאס שוין מאכען און וויל נאך בעטען, אז פאני זאל מיר מוחל זיין פאר די צרות און פיין, וועלכע זי האט צוליב מיר געליטען, איך מוז נאך צוגעבען, אז איך האב דאס קינד שטארק ליב, אזוי שטארק, אז ווען מיר זאל אויסקומען נאך פון דאנען ארויסצוגעהען וואלט איך סיי ווי סיי אהן דעם קינד נישט געקענט לעבען.

דער אינספעקטאר האט אויסגענוצט דעם איצטיגען מאמענט פון דער פרוי רובינס אויפריכטיגקייט און האט ווייטער געפרעגט.

— קענט איהר דעם נאמען עווא גאטעסדינער?

די ארעסטירטע האט פערברייטערט דעם שטערן אזוי ווי זי וואלט זיך געוואלט דער־מאהנען ווער דאס איז עווא גאטעסדינער.

דער אינספעקטאר איז איהר געקומען צו הילף און האט געפרעגט.

— זענט איהר דורך דער צייט געווען אין פוילען?

— יא,

— אין לאדז?

— יא, איך בין געווען אין לאדז נאך עטליכע שעה.

— אפשר וועט איהר זיך איצט דערמאהנען ווער דאס איז עווא גאטעסדינער?

— יא, איך ווייס שוין ווער דאס איז עווא גאטעסדינער,

— איך בין געווען ביי איהר ווען איך בין געווען אין לאדז.

— און ווייסט איהר אויך, אז עווא גאטעס דינער איז בעגאנגען זעלבסטמארד צוליב אייער ווזיט.

די פרוי רובין האט נישט געקענט קיין ווארט ארויסרעדען, אזוי איבעראשט איז זי געווארען פון דעם אינספעקטארס ריד.

(פארטזעצונג קומט)

ספארט=בעוועגונג

ס'וואלט כדאי געווען

אז די יודישע ספארטלער זאלן וועגן דעם דערמאהנען...

דער פארזיצער פון פוילישען אלימפישען קאמיטעט פולקאווניק גלאביש האט געגעבען אנ'אינטערוויו א ספארט זשורנאליסט וועגן די צוגרייטונגען פון דער פוילישער עקספעדיציע צו דער בעפארשטעהענדער אלימפיאדע, וועלכע וועט פארקומען אין בערלין אין יאהר 1936.

דער פולק. גלאביש האט גערעדט וועגן אלעם: וועגן דער פינאנציעלער פראגע, וועגן דער צוגרייטונג פון די ספארטלער, וועגן די טעכנישע שוועריגקייטען, וועגען דער בעציהונג פון דער פוילישער געזעלשאפט... נאר נישט וועגען איין זאך.

נאך דער איבערקעהרעניש אין היטלער דייטשלאנר אין יאהר 1933 איז אין די ספארט קרייזען פון דער גאנצער וועלט ענטשטאנען ספקות, צי די אלימפיאדע קען בכלל פארקומען אין דייטשלאנד, נאכדעם ווי די ספארט בעוועגונג אין דעם היטלער לאנד איז גלייכגעשאלטעט געווארען, נאכדעם ווי די יודישע ספארטלער און די יודישע ספארט פעראיינען זענען דערנידריגט און בעליידיגט געווארען, ארויסגעווארפען געווארן פון דער אלגעמיינער ספארט בעוועגונג, נאכדעם ווי דניאל פרען איז נישט צוגעלאזען געווארען צוליב זיין יודישקייט צו די דייטשע טעניס מייסטערשאפטען — האט זיך אין דער פערברי דערטער און בעפריינדעטער ספארט בעוועגונג אנגעהויבען א שטורם פון אויפרעגונג. פערשידענע אלימפישע קאמיטעטען ווי דער ענגלישער, אמעריקאנער און עטליכע סקאנדינאווישע האבען אנגענומען בפירושע בעשלוסען, אין וועלכע ס'איז געשטעלט געווארען אונטער א פראגע צייכען זייער אנטייל אין דער בערלינער אלימפיאדע. אפילו דער אינטערנאציאנאלער אלימפישער קאמיטעט האט די פראגע דיסקוטירט. די דייטשען האבען זיך געשראקען פאר דער מעגליכקייט, אז די אלימפיאדע אין בערלין פון 1936 זאל אפגערופען ווערען און זיי האבען פערעפענטליכט אנ'ערקלערונג, אז די יודישע ספארטלער, וועלכע וועלען קומען צו דער אלימפיאדע פון דער גארער וועלט וועלען נישט אנטרעפען אין דייטשלאנד אויף קיין שום שוועריגקייטען.

און פון דעמאלט אן האט זיך די „ספארט וועלט“ אנגעהויבען צו בערוהיגען. די פאליטישע פערהעלטנישען האבען זיך אויך געענדערט און איצט גרייטען די היטלער-דייטשען צו די אלימפיאדע אויף דער גאנצער פארע, נישט מיהלענדיג קיין שום געפאהר.

דאס ערגסטע ביי דער גאנצער מעשה איז די, וואס אויך די יודישע ספארט-וועלט האט זיך אויך בערוהיגט, מ'זעהט נישט קיין שום אקציע אין דער גאנצער יודישער וועלט געגען דער בערלינער אלימפיאדע. די גרויסע אקציע, וועלכע איז געווען פאראויסגעזעהען האט זיך אפילו נישט אנגעהויבען און דאס טוט וועה, שטארק וועה. זענען מיר דאך א טייל פון די לאנדעס-בעוועגונגען פון דער גאנצער וועלט, טראגן מיר דאך ביי זעהר פיל מאטעריאל און ריין ספארטיוו צו די אלע ערפאלגען פון דער ספארט-בעוועגונג און די יודישע ספארט=בעוועגונג איז דאך אומעטום א נאציאנאלע — ווי קומט דאס צו אזא פיינליכען שווייגעניש.

אין פולק. גלאביש, דער פארזיצער פון אלימפישען קאמיטעט אין פוילען, האט אויך נישט בעריהרט קיין פרינציפיעלע פראגען. ער האט זיך נישט אפגעשטעלט דערויף, וואס א טייל פון דער ספארט-בעוועגונג אין דעם לאנד, וואו די אלימפיאדע קומט פאר, ווערט אונטערדריקט און בעליידיגט די אלימפיאדע איז דאך געגרינדעט און געשאפען געווארען צו פערברידערען, צו פעראייניגען, צו ווייזען די פרידליכע מלחמה צווישען די פעלקער. אבער אין דער אלימפיאדע פון בערלין וועט נישט זיין קיין פערברידערונג, קיין פעראייניגונג, נאר אנ'אמת'ע מ'חמה, וועלכע די היטלעריסטען האבען ערקלערט די יודען בכלל און צוזאמען דערמיט די יודישע ספארטלער.

ס'וואלט געווען כדאי, אז דער פארזיצער פון פוילישען אלימפישען קאמיטעט זאל וועגען דעם נעהמען אווארט און ס'וואלט כדאי געווען, אז די יודישע ספארטלער אין פוילען זאלען דער־מאהנען, אז מ'דארף וועגען דעם רעדען... **S.**

פוסבאל-מייסטערשאפטען אין לאדז

הויבען זיך אן דעם נאהנטסטען זונטאג

דעם נאהענטסטען זונטאג הויבען זיך אן אין לאדז די פוסבאל מייסטערשאפטען. ס'וועלען זיך טרעפען „ל. ט. ס. ג.“ און „מכבי“. דער דאזיגער מעטש וועט זיין פון דער הערבסט סעריע. די מייסטערשאפטען זענען דאמאלס נישט פערענדיגט געווארען, מחמת דעם, וואס „ל.ט.ס.ג.“ איז געווען פערנומען מיט די קאמפען וועגען ארייננעהמען אין דער ליגע.

די יודישע מאנשאפט האט זיך נאך היי יאהר עפענטליך נישט בעוויזען, אזוי, אז ס'איז שווער צו וויסען אין וואס פארא פארם די מאנשאפט געפינט זיך איצט. דאגעגען „ל.ט.ס.ג.“ האט זיך נעכטען פערמאסטען מיט „ל.ק.ס.“

„ל. ק. ס.“ — „ל. ט. ס. ג.“ 6:3 (4:1)

„ל. ק. ס.“ איז ארויסגעטרעטען מיט א רעזערווו מאנשאפט. פון די ליגע שפילער האבען בלויז אנטייל גענומען קרול און פרימארקעוויטש. די מאנשאפטען האבען געשפילט צוויי מאל צו 30 מינוט. געזיגט האט „ל.ט.ס.ג.“ 3:6. ביז דער העלפט איז געווען 1:4.

„חימא“ — „ווירזעוו“ 0:0

עס איז אויך נעכטען פארגעקומען א צוויי טער מעטש צווישען „ווימא“ און „ווירזעוו“. דער דאזיגער מעטש האט זיך פערענדיגט מיט א רעמי רעזולטאט 0:0.

ראטעוועט אייער געזונט

קראנקע אויף רוקענס (ברוך-קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-גומי-באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפן ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעס פון אלע מינים ברוך-קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער

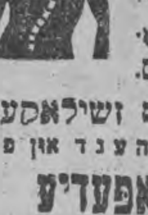

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספע־ציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך-באנדאזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויקערס) ארטאפעדישע הייל-גארסעטן אויף ביינער שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטא־פעדישע הייל-אפאראטען אויף פלאטפוס.

פעציעלע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען, אויף זשילאקעס. — גומי-זאקן לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל=ארטאפעדיע

Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ אויס לעמבערג

לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא)

(פראנט פארטער), טעל. 177=09. נאהענט פון לאדזער פאבריקס-באהנהויף

בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איזאונבעדינגט נויטיג. צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק-בריף.

(אין זגרוס אויף טלעמאצקע № 2 און № 4 אייגענע הויזער)

פערזאמלונג פון לאדזער אטלעטישען פערבאנד

געכטען איז פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיי־נע פערזאמלונג פון אטלעטישען פערבאנד פון לאד־זער קרייז. ס'איז געוועהלט געווארען א נייע פער־וואלטונג מיט'ן ביז-איצטיגען פרעזעס סט. קאפ־טשינסקי בראש.

נייע פערוואלטונג פון מאטא-ציקליסטען-פערבאנד

ס'אז פארגעקומען די פערזאמלונג פון מאטא־ציקליסטען-פערבאנד אין לאדזער קרייז. ס'איז גע־וועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג מיט פרעזעס קנאפיק בראש.

פון לאדזער יודישען מאטאציקליסטען-פעראיין איז קיינער אין דער נייער פערוואלטונג נישט גע־וועהלט געווארען.

באקס אין לאדז

פרייטאג אוונט האט „ל. ק. ס.“ ארגאניזירט א באקס-אימפרעזע. ס'האבען זיך געמאלדען די באק־סער פון „ל. ק. ס.“ און „שילא“. אבער הארט פאר די קאמפען האט זיך ארויסגעוויזען. אז צוליב אונ־בעוואוסטע סיבות האבען זיך די באקסער פון „שי־לא“ נישט געמאלדען. פון דער שווערער סיטואציע האט די ארגאניזאטארען ארויסגעראטעוועט די ליי־טונג פון „גייער“, ווי דער מעטש האט געזאלט פאר־קומען. די לייטונג פון „גייער“ האבען צוגעשטעלט א רייה באקסער, אזוי, אז די אימפרעזע איז צו־שטאנד געקומען.

דער קלו פון דער אימפרעזע איז געווען דער עלי־מינאציע-קאמף פון די צוויי באקסער ווראווינסקי (הכח) און פראנק.

דער קאמף איז געשטאנען אויף א הויכער מדרגה און איז די גאנצע צייט געווען זעהר אינטערעסאנט. פערענדיגט האט ער זיך מיט א רעמי-רעזולטאט.

די אנדערע קאמפען האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען.

גלובא (י.ק.פ.) האט בעזיגט צעלמערן (ל.ק.ס.).
וואיטשעכאווסקי האט בעזיגט דורך „ק. א.“ מא־רעיא (ל. ק. ס.)
ביצער האט בעזיגט פעלגאווסקי'ן.
מיקאלאיטשיק האט בעזיגט טראטשינסקי'ן.
טשעשיעלסקי האט בעזיגט גינטערן
און אסטראווסקי האט בעזיגט קאשינסקי'ן

באקס-אימפרעזע פון „זיעדנאטשאנע“

„זיעדנאטשאנע“ האט נעכטען ארגאניזירט א באקס-אימפרעזע, אין וועלכער ס'האבען אנטייל גע־נומען באקסער פון „זיעדנאטשאנע“, „גייער“, „הכח“, בר-כוכבא“, „י. ק. פ.“

די טעכנישע רעזולטאטען פון די קאמפען זענען געווען פאלגענדע:

ברזשענטשעק (זיעדנ.) האט בעזיגט שימאנסקי (י. ק. פ.)

ספאדענקעוויטש (י. ק. פ.) האט בעזיגט קויאוו־סקי'ן.

וואלפאוויטש (הכח) האט פערשפילט ביי מי־כאלקא'ן (זיעדנ.)

וואלערישיאק האט בעזיגט ביאלעצקי'ן.
טיראן האט בעזיגט מאסמאנ'ען (בר-כוכבא)

אויף דער זעלבער אימפרעזע זענען אויך פאר־געקומען 2 עלימינאציע-קאמפען פאר'ן מעטש מיט ווארשא.

אסטראווסקי (גייער) האט בעזיגט פלאנסקי (ק. א.) און פליבוים (הכח) האט בעזיגט קראשעווסקי'ן.

ק.א.—אויף א בענקעל...

אריגינעלער פאל בעת א באקסמעטש

אנ'אינטערעסאנטער פאל האט פאסירט בעת די באקס-קאמפען פון „ערשטען טריט“ אין לאדז. עס איז פארגעקומען צוו. אנד. דער קאמף צווישען מי־שיעצקי (גייער) און מארשאל (קרושע ענדער). אין דער ערשטער רונדע האט מישעצקי אזוי „פארגע־ריכט“ זיין געגנער, אז מארשאל איז געפאלען א פער גאסענער מיט בלוט אויף די ברעטער און דער. גאנג האט איהם גערעטעוועט פון א „ק. א.“

ווען די צווייטע רונדע האט זיך געזאלט אנהוי־בען, איז מארשאל נישט געווען פעהיג צום קאמף. דאן האט דער ריכטער „אויסגעצעהלט דעם זיצענדי־גען אויפ'ן בענקעל מארשאל'ן און אלס זיגער איז אנערקענט געווארען מישעצקי.

דער פאל פון א „ק. א.“ אויף א בענקעל איז געווען די סענסאציע אין לאדזער ספארט-וועלטעל.

דייטשלאנד-טשעכאסלאוואקיע 6:10

אין באקס-מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון אייראפע צווישען דייטשלאנד און טשעכאסלאוואקיען האט זיך פערענדיגט מיט'ן נצחון פון דייטש־לאנד אין פערהעלטניש 6:10.

דייטשלאנד האט אזוי ארום פערנומען ס'ערשטע ארט אין דער טאבעלע.

פוילישע מייסטערשאפט אין האקעי

אין לעצטען מייסטערשאפטס-מעטש האט א. ז. ס. (פוזנען) בעזיגט „לעגיא“ און דערגרייכט די פוילישע מייסטער-שאפט און האקעי

פוסבאל=מעטשען אין לאנד

פאיסט מיליטערישע צוגרייטונג (קאטא וויץ) — קראקאוויא 2:7

א.ק.ס. (שלעזיען) — גארבארניא 2:5

אין טארן האבען זיך שוין אנגעהויבען די מייסטערשאפטס-מעטשען צו קלאס „א“, צווישען אנדערע האט פאלאניא (בידגאשטש) געוואונען ביי „גריף“ (טארן)

מייסטערשאפטען אין נעץ-באל פאר מענער

אין קראקא האט זיך פערענדיגט די מייסטער־שאפטען פון נעץ-באל פאר מענער. אין די מייסטער־שאפטען האבען אנטיילגענומען 9 מאנשאפטען. פון לאדז האט אנטיילגענומען נאר די מאנשאפט פון „אבסאלווענטען“ די מייסטערשאפט האט דער־גרייכט „קראקאוויא“

מפלה פון דער באקס-מאנשאפט פון י.ק.פ. אין ווילנא

באהן מיליטערישע צוגרייטונג (ווילנא)—י.ק.פ. (לאדז) 6:10

דער ווילנער מעטש צווישען די דערמאהנטע מאנשאפט האט זיך פערענדיגט מיט א סענסאציא־נעלער מפלה פון י.ק.פ. אין י.ק.פ. האבען געפעהלט כמיעלעווסקי און טאבאהעק. גלובא איז דיסקווא־ליפיצירט געווארען דורכ'ן דאקטאר צוליב אלגע־מיינער אפשוואכונג. פאוולאק האט פערשפילט אויף פונקטען, באנאשאק האט פערשפילט דורך א טע־כנישען ק. א.

ווארשאווער אינדיווידועלע באקס-מייסטערשאפטען

אין די אינדיווידועלע מייסטערשאפטען אין באקס פון ווארשאווער קרייז זענען אויסגעטיילט געווארען פאלגענדע מייסטערס! וויטשארעק (צ. וו. ס.) ראזענבלום (מכבי), פאלוס (ווארשאוויאנקא), באיקאווסקי (סקאדא), סעוועריניאק (סקאדא), פי־סארסקי דאראבא 1 און צוידינג (מכבי).

מייסטערשאפט אין נעץ=באל פאר מענער אין לאדז

נעכטען האט זיך אנגעהויבען אין לאדז די קרייז-מייסטערשאפטען אין נעץ-באל פאר מע־נער, צום קאמף האבען זיך געשטעלט 26 מאנשאפ־טען, צום פיטעל-פינאל זענען צוגעקומען 3 מאנ־שאפטען פון ס.ק.ס., 2 מאנשאפטען פון וו.ק.ס. 2 פון ה.ק.ס., ל.ק.ס., י.ק.פ. און פ.ק.ס,

שמעלינג בעזיגט דעם אמערי־קאנער העמעס

שמעלינג וועט זיך נאכאמאל טרעפען מיט מאקס בער

נעכטען איז אין האמבורג פארגעקומען דער באקס-מעטש וועגן דער וועלט-מייסטערשאפט אין אלע וואגען, דער זיגער פון דאזיגער קאמף וועט זיך נאכאמאל טרעפען מיט'ן יודישען באקסער מאקס בער וועגען דעם מייסטער-טיטול אין דער וועלט, צום נעכטיגען מעטש איז געקומען אנ־עולם פון 25 טויזענד מענשען.

געטראפען האבען זיך מאקס שמעלינג מיט דעם אמעריקאנער העמעס. געזיגט האט שמעלינג, וועלכער האט איבערגעשטיגען דעם געגנער, אין דער פירטער רונדע האט שמעלינג אזש פיר מאל געשיקט זיין געגנער אויף די ברעטער.

אין דער ניינטער רונדע האט דער ריכטער איבערגעריסען דעם קאמף צוליב דער שטארקער איבערמאכט פון שמעלינגען.

אזוי ארום וועט זיך שמעלינג נאכאמאל דעם הייצטיגען זומער פערמעסטען מיט בער.

Dr. med. P. Braun

פון פאריז צוריקגעקעהרט

ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען

נעמט אן פון 8 ביז 1 און פון 4 ביז 8 אווענט.

Cegelniana 4, tel. 216-90.

די ערשטע תלמודישע ענציקלאפעדיע

(ענדע פון דער 5-טער זייט)

אין פאדוא, און פאר זיין געלט געלאזט מאכען אן אג-ארון־קודש פון טייערען מארמאר־שטיין.

אויף דער עלטער, האט ער געבעטען מען זאל איהם ערלויבען מאכען אן׳ארון פון אן אלטען טיש, וואס איז געשטאנען אין דער שוהל, אויף וועלכען א סך גאונים זיך האבען געלערענט.

די גבאים פון דער שוהל האבען איהם דאס ערלויבט צו טון און ער האט דעם ארון איינגעשטעלט ביי זיך אין שטוב און האט אויפ׳ן ארון אויפגעשריבען אויף לשון קודש א שיר, וואס דער טייטש אויף יודיש איז: „זעה מענשען־קינדער און פערלאז דייגע דרכים, וואריום אהער מוז קומען יעדער מענש. דיין באשעפער איז דיין יוגענט געדענק, וועסט זיין גליקליך, ווען דו וועסט האפען ליגען אין קבר".

קיין מצבה איז אויף זיין קבר ניטא, ווייל אין א האלב יאהר נאך זיין טויט, האבען די גלחים פון פאדוא אנגעוייזט דעם קריסטליכען המון, אז זיי זאלען פערניכטען אלע מצבות פונ׳ם יודישען בית־הקברות. דעמאלט איז מסתמא זיין מצבה אויך פערניכטעט געווארען. ערשט אין יאהר 1872 האבען די יודען צוזאמען מיט די קריסטען פון פאדוא באשטימט אן אנדענקונגס־טאוועל אויפ׳ן הויז, וואו ר׳ יצחק האט געוואוינט, און וואו עס איז אנגעשריבען אויף איטאליעניש:

„אין דעם הויז האט געוואוינט יצחק לאמפראנטי. געבוירען אין יאהר 1679, און איז געשטארבען אין יאהר 1756. ער איז געווען א בערימטער רופא און טעאלאג. זיין נאמען איז געווען טייער צווישען אלע געלערנטע פונ׳ם לאנד... די איינוואוינער פון דער שטאט, די פערעהרער פון חכמת און ווי־סענשאפט האבען געמאכט דעם לוח צום אייביגען אנדענקען".

גרויסע פאפולערע פארשטעלונג

פון די „עהרליכע גנבים"

אין „פילהארמאניע"

היינט, מאנטאג, 9 אווענד ווערט געגעבען א פאפולערע פארשטעלונג צו די ביליגסטע פרייזען. ס׳ווערט געשפילט די זעהר שטארק אויסגענומענע פיעסע „עהרליכע גנבים".

אנטייל נעמען אונזערע באליבטע ארטיסטען חנה לעווין, דוד לאוי, היימי לעווין, חיים סאנדלער, יעקב פישער, יצחק קרעלמאן, ראזא רציסא, מ. רובין און זשעני שמילאוויטש.

בעמ.: די מרופע שפילט די לעצטע 3 פארשטעלונגען פאר זייער צוריקפאהרען נאך ווארשא.

לעצטע פארשטעלונגען

מיט אלעקסאנדער גראנאך

אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי"

עס דערנעהנערט זיך שוין דער סוף פון די גאסטשפילען פון אלעקסאנדער גראנאך צוזאמען מיט׳ן גאנצען קינסטלער־אנסאמבל, וואס האט זיך קונה שם געווען פאר דער צייט פון שפילען אין לאדז. כדי צו מאכען צוגענגליך פאר׳ן ברייטען טעאטער־עולם צו קענען זעהן די לעצטע פארשטעלונגען זענען די פרייזען אויף היינט זעהר נידריגע. געשפילט ווערט היינט אלטער קאציזנע׳ס עמאציאנעלע טעאטער־רעפארטאזש „וועלט געוואלט" וואו דער גאסטראלער אל. גראנאך און דער גאנצער קינסטלער אנסאמבל בעווייזט זיך אין ערשטקלאסיגע ראלען.

„באל אין סאוואי"

GITTA ALPAR, HANS JARAY, R. BARSONI

אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12.30 בייטאג

היינט און פאלגענדע טעג

דער גרעסטער פילם פון איצטיגען סעזאן!

רעוואלאציע־פילם! — אין די הויפט־ראלען:

מוזיק: Paweł Abraham

אויסער׳ן פראגראם: קלאנג־צייטונג.

קלאנג־קינא

CAPITOL

זאוואדזקא 16

מיר פערטיגען אויס

אפיטמארקען

פיר

מאנופאקטור, שטרימף

לעדער

טריקאטאזשען און זיידען בראנדזשע

גוטפער אויפשאל

פערטיגע אבציאמארקען

גרייטע פערציגטען

עטיקעטען

פיר וועש, שאקאלאד,

קראוואטען און פערפומעריע בראנזשע

FABRYKA SUKNA BIELSKO · FABRYKA GARBARSKA WARSZAWIE · FABRYKA SUKNA EMES BIELSKO · FABRYKA WYR. WEŁNIANY ŁÓDŹ · FABRYKA WYR. SUKIENNICH TOMASZÓW · Czysta Wełna · BIELSKO

WYTWÓRNIA ODBIJANEK i DRUKARNIA I.M. STRYKOWSKI PIOTRKOWSKA 35 TEL. 236-25.

שוין דערשינען

„דאס ווירטשאפטליכע לעבען"

צייטשריפט פאר עקאנאמיש־סטאטיסטישע פראגען פון דעם יודישען לעבען אין פוילען.

אינהאלט פון נומער 8/9:

1. לעאן רינגעלבלום — די וואהלען צו די שטאט־ראטען א.ז. פוילען אין יאהר 1934. 2. י. בארנשטיין — די קאנטויקלונג און ירידה פון דעם הויז־האר־אינדוסטריע אין פוילען. 3. י. זאס — די ירידה און פלפשר האנדעל אין פאלעשיע. 4. ס. בודערמאן — ועלבסטמארדען ביי יודען אין ווארשא, אין די יאהרען 1932 — 1927.

דער נומער ענטהאלט אויך סטאטיסטישע מאטעריאלען וועגען דעם אנטייל פון יודען אין דער גומי־שיך־אינדוסטריע אין פוילען ווי אויך וועגען דער לאגע פון די יודישע מעלער־ארבייטער אין ווארשא, צום סוף קומט אן עקאנאמיש־סטאטיסטישע כראניק, צוזאמענגעשטעלט לויט די בעריכטען פון די קארעספאנדענטען פון עקאנאמיש־סטאטיסטישע ביוראָ ביים „עקאנאם". — מיט בעשטעלונגען זיך ווענדען: „דאס ווירטשאפטליכע לעבען", ווארשא, שקאלנע 4, וו. 8. טעלעפאן 699·81 — קאנטא פ. ק. א. 28·476.

צוליב׳ן קריזיס!

ביליג און גוט! רעיעל און פינקטליך!

די בעוואוסטע יודישע בעמישע ווערשער און פארבער

„עריקא"

מליגארסקא 2, (ביים רוג בושעוושינער)

וואשט כעמיש, פארבט און פוצט אהן שעדליכע מיטלען צו קאנקורענץ־פרייזען אלערליי דאמען־ און מענער־גארדעראבען, אנצוגען, קליידער, מאנטלען, פוטער, ציהט גארדינען אויף ראהמען, פאסאנירט קאפעלושען ווי אויך שטיפע און ווייסע וועש.

ביליגער ווי אייעראל: פון 4 זל. אנ׳אנצוג, פון 1,50 זל. א קלייד, פון 75 גר. א סוועטער, פון 1.75 פאסאנירע א קאפעלוש, 50 גר. אנ׳אויבער העמד, 15 גר. א קראגען.

GABINET DENTYSTYCZNY

Lek. Dty

A. Struńskiego

פיעטריקאווער 43, טעל. 165-20.

אין טעטיג

שייטלען

מיט פאריזער שרינדעס

ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט צו ביליגע פרייזען

ביי קערש, סקווערא 15

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

די געשמאקהאפטסטע פאנטשקעס און די בעסטע טארטען קענט איהר בעקומען אין דער צוקערניע שרודמיעסקא 14, קושמירעק, טעל. 211-54.

אפצוגעבען א מעבלירט צימער פאר א יונג פאר פאלק ביי אנ׳אינטעליגענטע פאמיליע מיט בעקוועהמליכקייטען און בענוצונג פון דער קיך. טארגאווא 15, וו. 68, ביי דער פושעיגזד.

Dr.

S. Kantor

ספעציאליסט פאר הויט און ווענעריש קראנקהייטען (סיפילי און טריפער), היילט מענער־שוואכע

פיעטריקאווער 90 טעל. 912·45

נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 4—9 אוו., זונטאג און יום־טוב פון 8—2 נאכמ

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזען

ד״ר העללער

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע

טראוגוטא 8, טעל. 179·89

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט

זונטאג פון 11—2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.

אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייז

פריוואט־קליניק

פון האלז־, נאז־ און אויערען־קראנקהייטען

Piotrkowska 55

86

Telefon 174-74

Dr. Dr. A. WOŁYŃSKI, J. IMICH

לעבער אויף דער מאשין

ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען

נעהמט אן די דרוקעריי פון

„נייעם פאלקסבלאט"

די קלעפסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער שטאט.

לעטשניצע

פאר ווענעריש קראנקע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

לאדז, זאוואדזקא 1

טעל. 122·73

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד.

ווענעריש־קראנקע, מענער־שוואכע און הויט־קראנקהייטען

אנאליזען פון בלוט און אורין

די פערהיטונגס־סטאציע

איז טעטיג א גאנצען מעת לעת

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל

א בעראטונג 3 זל.

לעטשניצע

פון דאקטוירים · ספעציאליסטען

זגערזשער 17

טעל. 116=33

רענטגען־קאבינעט

ווענעראלאגישעס אמבולאטאריום

פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

לעטשניצע

פאר ווענעריש קראנקע

פון דאקטוירים־ספעציאליסטען

Poradnia Wenerologiczna

זשעלאנא 2־פיעטריקאווער 47

טעל. 189·33

טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענד

ווענעריש־קראנקע, מענער־שוואכע און הויט־קראנקהייטען.

אנאליזען פון בלוט און אורין.

פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי דאקטאר

א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. M. TAUBENHAUS

ספעציאליסט

פאר אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען

פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט

זגערזשער 11, טעל. 246·09

נעמט אן פון 4—8 אווענד.

Dr. med.

Z. DATYNER

אוראלאג

ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין־קראנק.

ZACHODNIA 59a, tel. 148·95

נעהמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

Dr. med.

Leon Familie

אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען

שערפיען 37 (בענעדיקטא 6.

נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

מודעה. ברוך־קראנקע!

ליידענדע אויף פערשידענע רופטורעז, פערקרימונגען פון רוקען־ביין, פיס און הויקערס!

א הילף און א רפואה!

ביי ווינקעל, נאפעל, בויך און קיסברוכען אויך אין געפעהרליכסטען צושטאנד ביי מענער, פרויען און קינדער. ספעציעלע הילף ביי פרויען, מוטערברוך.

מאגען און נירען־ברוך!

ברוך־ליידענדע! איהר קענט געזונד ווערען אהן בלוטיגע אפעראציעס און געפאהר! פערנאכלעסיגט נישט און ראטעוועט אייער געזונד כל־זמן ס׳איז נאך צייט, ווייל דער ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען־קאפ.

די קישקעס ווערען פערדרעהט און מ׳קען בראנדיג ווערען. דורך מיין מעטאדע ערפונדענע ספעציעלע גומי־הייל־באנדאזשען, וועלכע האלטען צו די גרעסטע פערנאכלעסיגטע געפעהרליכע ברוכען און בעזייטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל־באנדאזשען און גארסעטען נאך דעם סיסטעם פון פראפעסאר ד״ר האפפא, ד״ר העססינג און האללאט. געגען אלערליי פערקריפלונגען, פערקרימטע פלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאך־פיס. פאר אמפוטירטע אינוואלידען א מעריקאנישע קונסט־פיס (סאלאן־ארבייט).

ביים ארפלאזען זיך פון מאגען, קישקעס און געבירט־מוטער, עמפפעהל איך ספעציעלע הייל־באנדאזשען לויט דעם סיסטעם פון פראפ. ד״ר גלענארד.

דער אמת׳ער בעריהמטער אין גאנץ פוילען ספעציאליסט

פון אוניווערזיטעטס־פראפעסארען אנערקענט

Ortoped NATAN RAPAPORT

מיט 30־יעהריגער פראקטיק אין ווין, דייטשלאנד און האמבורג, נעמט אן פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אווענד

אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23

פערזענליכעס ערשיינען פון קראנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.

צאהלרייכע דאנקזאגונגען פון געהיילטע רבנים און צדיקים און פון פיל הויכגעשטעלטע פערזענליכקייטען.

געדענקט די אדרעס:

ארטאפעדישע אנשטאלט 23 פילסודסקיעגא 23.

איינציגער אמת׳דיגער הייל־באנדאזשען־אינסטיטוט לויט׳ן אויסלענדישען מוסטער.

אנאנסען־פרייז פאר א מילימעטער־שורה

פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב־יו״ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען

אין טעקסט—40 . . . . —60 . . . . 4 .

צווישן טעקסט—12 . . . . —16 . . . .

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט, שפאלטען) קלענע אנאנסען בוו 15 ווערטער 1 זל. יעדעס מיטעלווארט 10 — גר.

מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

אבאנעמענטס־פרייז:

אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקע—1 דאל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר׳ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז די רעדאקציע ניש ט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg

Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.